

บทที่ 3

วิวัฒนาการของระบบการกำหนดราคาอ้อยในประเทศไทย

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของประเทศไทยได้ก่อตั้งขึ้นมากกว่า 40 ปี โดยมีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาอ้อยไว้อย่างชัดเจนแม้แต่ครั้งเดียว จึงก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารอุตสาหกรรมนี้ตลอดมาและยังผลให้อุตสาหกรรมนี้ต้องล้มลุกคลุกคลานขาดเสถียรภาพอยู่โดยตลอด จนกระทั่งฤดูการผลิตปี 2525/26 รัฐบาลโดยการสนับสนุนของโรงงานน้ำตาลและชาวไร้อ้อยจึงได้ร่วมมือกันกำหนดราคารับซื้ออ้อยขึ้น เรียกว่าระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์ 70 : 30 ซึ่งมีผลใช้บังคับสำหรับระยะเวลา 5 ปีระหว่างปี 2525/26 - 2529/30

ในบทนี้จะได้บรรยายถึงความ เป็นมาของการกำหนดราคาอ้อย เท่าที่ผ่านมาในอดีต จนกระทั่งถึงวิธีการกำหนดราคาอ้อยในปัจจุบัน เป็นลำดับไป

3.1 ลักษณะตลาดและการกำหนดราคาอ้อย

3.1.1 ลักษณะตลาด

การซื้อขายอ้อยในประเทศไทยมีลักษณะ เป็นการซื้อขายตามข้อตกลงหรือตลาดข้อตกลง (Preference Market) มากกว่าจะซื้อขายกันทันที ทั้งนี้เพราะโรงงานน้ำตาลไม่ต้องการเสี่ยงกับการจัดหาปริมาณอ้อยที่เข้าหีบ ดังนั้นจึงได้ทำสัญญาซื้อขายอ้อยล่วงหน้ากับชาวไร่ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะได้รับอ้อย เป็นจำนวนเพียงพอสำหรับการหีบตลอดฤดูการผลิตหนึ่ง ๆ

เนื่องจากชาวไร้อ้อยมีจำนวนมากและพื้นที่เพาะปลูกอ้อยก็แตกต่างกันไปแต่ละราย โรงงานจึงเลือกที่จะทำสัญญาข้อตกลงกับชาวไร่เฉพาะรายที่สามารถจะส่งอ้อยได้ตามปริมาณขั้นต่ำที่โรงงานกำหนดสำหรับคู่สัญญาแต่ละรายในฤดูการผลิตหนึ่ง ๆ โดยส่วนใหญ่มีเงื่อนไขให้ขาดหรือเกินกว่าปริมาณที่กำหนดได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของน้ำหนักที่กำหนดในข้อตกลง สำหรับชาวไร้อ้อยรายเล็กที่ไม่สามารถส่งอ้อยได้ครบปริมาณขั้นต่ำดังกล่าวก็จะต้องขอร่วมกับชาวไร่ที่สามารถทำสัญญาได้ ทำให้เกิดคนกลางที่เรียกว่า หัวหน้าโคเวต้า ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมอ้อยจากชาวไร่รายเล็ก ๆ และอ้อยของตนเองนำส่งโรงงาน หัวหน้าโคเวต้าบางรายมิได้ประกอบกิจการทำไร้อ้อย แต่เป็นผู้มีเงินทุน ก็สามารถรวบรวมอ้อยและ เข้าทำสัญญากับโรงงาน เป็นหัวหน้าโคเวต้าอ้อยได้

3.1.2 โครงสร้างการตลาด

เมื่อตกลงซื้อขายอ้อยกันแล้ว การจัดอ้อยเข้าสู่โรงงานจะดำเนินการผ่านบุคคลและ/หรือสถาบันต่าง ๆ (ดูแผนภาพที่ 3.1) ซึ่งเป็นโครงสร้างการตลาดอ้อยทั้งประเทศ สำหรับภาคกลางและภาคตะวันตก ลักษณะโครงสร้างจะแตกต่างกันเป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 เขตจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี ชาวไร่อ้อยจะส่งอ้อยผ่านหัวหน้าโคเวต้า สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย แบบที่ 2 เขตจังหวัดกาญจนบุรี ชาวไร่อ้อยจะส่งอ้อยผ่านหัวหน้าโคเวต้า และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ดูแผนภาพที่ 3.2

จากรายงานผลการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเบื้องต้น ของโครงการศึกษาเพื่อปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเกษตรโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อกรมเศรษฐกิจ การพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ พบว่าครึ่งหนึ่งของปริมาณอ้อยทั้งประเทศที่ใช้ในการผลิตน้ำตาล ส่งตรงจากชาวไร่อ้อยถึงโรงงานโดยไม่ผ่านคนกลางใด ๆ ชาวไร่อ้อยนี้เป็นชาวไร่ที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากและสามารถเกี่ยวเกี่ยวได้มากพอที่จะขายให้โรงงานโดยตรง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเป็นอ้อยจากชาวไร่รายเล็กซึ่งมีปริมาณอ้อยไม่มากพอที่จะทำสัญญาขายโดยตรงได้ จำเป็นต้องขายผ่านคนกลางซึ่งแบบเป็น 2 ประเภทคือ

- 1) ประเภทบุคคล หรือหัวหน้าโคเวต้า
- 2) ประเภทสถาบัน ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คนกลางประเภทนี้มีบทบาทน้อย เมื่อเทียบกับหัวหน้าโคเวต้า

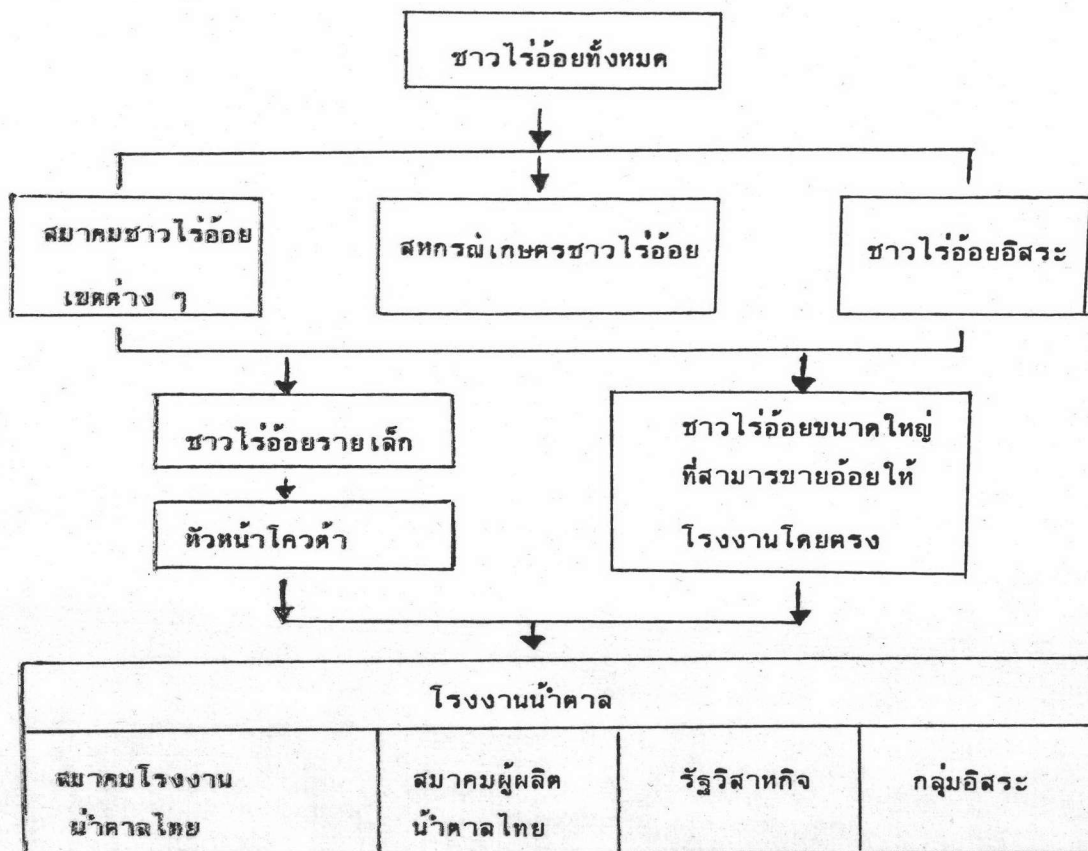
3.1.3 การกำหนดราคาอ้อย

ระบบการกำหนดราคาจะแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม บางแห่งจะมีระบบที่ง่ายทั้งในรูปแบบและการจัดการ แต่ในบางแห่งกลับเป็นระบบที่มีความซับซ้อนทั้งในรูปแบบและการจัดการ อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงระบบการกำหนดราคาอ้อยแล้ว เรามักกล่าวถึงถึงลักษณะการกำหนดราคาอ้อยและการจ่ายเงินค่าอ้อยควบคู่กันไป

การกำหนดราคาอ้อยระหว่างโรงงานน้ำตาลกับชาวไร่อ้อยกระทำได้หลายวิธี

- 1) กำหนดราคาโดยการเจรจาต่อรองหรือโดยวิธีการกำหนดอื่นใดให้เป็นราคาตายตัวตามน้ำหนักโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพอ้อย วิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกที่สุดในการปฏิบัติ
- 2) กำหนดราคาตามปริมาณน้ำตาลในอ้อยหรือคุณภาพอ้อยซึ่งต้องอาศัยการตรวจวิเคราะห์ทางเคมีที่ละเอียดซับซ้อนมาก เช่นกำหนดตามค่า Brix Polarization Purity หรือ CCS. (Commercial Cane Sugar)

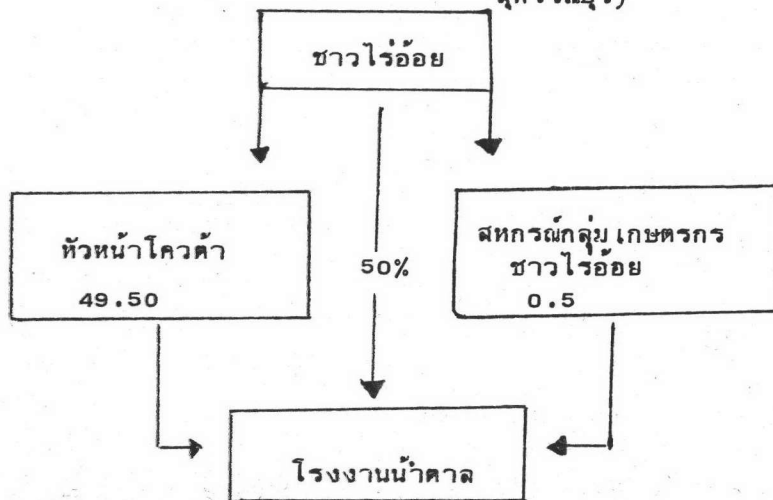
แผนภาพที่ 3.1
โครงสร้างการตลาดอ้อยทั่วประเทศ

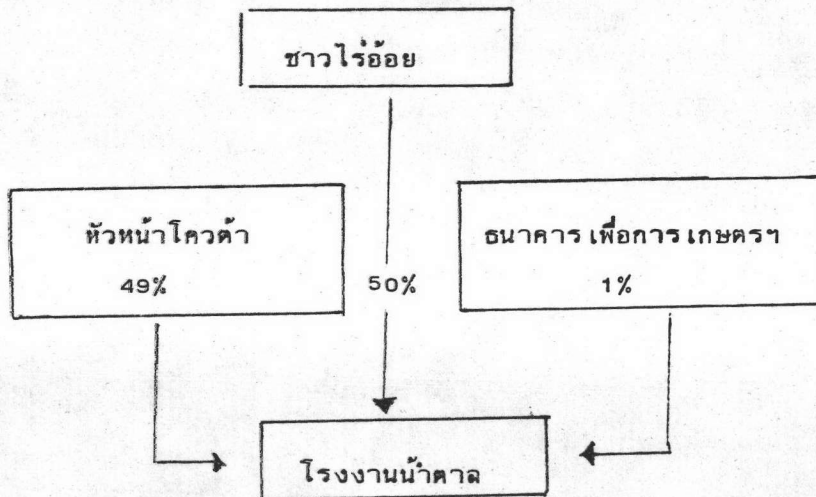
แผนภาพที่ 3.2

โครงสร้างการตลาดอ้อยในภาคกลาง

แบบที่ 1 (เขตจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และ สุพรรณบุรี)

แบบที่ 2

3) การกำหนดราคาโดยอาศัยหลักแห่งการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่
อ้อยกับโรงงานน้ำตาลซึ่งวิธีการตามข้ออาจปรากฏออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น

3.1 การกำหนดส่วนแบ่งในรูปแบบของผลผลิต (Production Sharing)
อันเป็นวิธีปฏิบัติที่ใช้อยู่ในประเทศฟิลิปปินส์และไต้หวัน

3.2 การกำหนดส่วนแบ่งในรูปแบบของรายได้ (Revenue Sharing) ซึ่ง
หมายถึงการแบ่งสัดส่วนโดยคำนึงถึงรายได้ที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ร่วมกัน ซึ่ง
เป็นวิธีที่ใช้อยู่ในประเทศออสเตรเลีย

สำหรับอัตราส่วนและรายละเอียดที่กำหนดขึ้นในการแบ่งปันระหว่างชาวไร่อ้อยกับ
โรงงานน้ำตาลนั้นจะมีอัตราที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

ในเรื่องของการจ่ายเงินค่าอ้อยนั้นจะเป็นไปตามสัญญาข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย ซึ่ง
อาจจะกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ หลักการทั่วไปจะคล้ายคลึง
กัน เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

3.2 ระบบราคาตายตัว (Flat Rate System)

ระบบราคาตายตัวหรือระบบราคาอ้อยค่าน้ำหนัก¹ เป็นวิธีการซื้อขายอ้อยโดยถือ
น้ำหนักเป็นเกณฑ์ ราคาอ้อยจะถูกกำหนดขึ้นโดยการเจรจาต่อรองของทั้งฝ่ายชาวไร่และฝ่าย
โรงงาน ซึ่งมักจะเจรจาต่อรองกันโดยพิจารณาจากปริมาณน้ำตาลที่ผลิตได้ (Sugar Recovery
และราคาน้ำตาล (Sugar Price) หรือเป็นราคาที่ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบาล

3.2.1 วิธีการซื้อขายอ้อยโดยน้ำหนักในประเทศไทย

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของประเทศไทยในระยะแรกมีการซื้อขายอ้อย
อย่างเสรี โดยรัฐบาลมิได้เข้าไปแทรกแซงหรือมีส่วนในการกำหนดราคาแต่อย่างใด ในทางปฏิบัติ
ปรากฏว่าก่อนจะเริ่มฤดูกาลผลิตในแต่ละปีผู้แทนชาวไร่อ้อยจะมาทำการตกลงกับโรงงานน้ำตาล
ในลักษณะการต่อรองราคาอ้อย ซึ่งผลของการเจรจาต่อรองนั้นทั้งสองฝ่ายจะได้นำไปยึดถือปฏิบัติ

---

¹ A.P. Saranin, Sugar Cane Payment Systems (Amsterdam : Elsevice
Publishing Company ., 1975) p. 158

สำหรับฤดูกาลผลิตนั้น ๆ ต่อไป ในการเจรจาต่อรองนอกจากเรื่องราคาแล้วจะมีการตกลงทำสัญญาเกี่ยวกับจำนวนอ้อยที่ส่งเข้าโรงงานด้วย

ในระยะต่อมาเมื่อชาวไร่นิยมปลูกอ้อยกันมากขึ้นและมีการผลิตน้ำตาลกันมากขึ้น ปัญหาอ้อยและน้ำตาลจึงทวีความสำคัญขึ้น รัฐบาลในระบอบนั้นได้ตราพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมน้ำตาล พ.ศ. 2504 ขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักในการบริหารอุตสาหกรรม และในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดราคาซื้อขายอ้อยนั้น ตามมาตรา 9(2) ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดราคาอ้อยขั้นต่ำ ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 1,000 - 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกำหนดราคาอ้อยขั้นต่ำนั้นได้มีการประกาศเป็นเขต ๆ แยกต่างกันไป โดยพิจารณาจาก

- 1) ความเป็นอยู่ของผู้ทำไร่ ค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ
- 2) ในบริเวณที่โรงงานอยู่ไกลจากกรุงเทพฯ เมื่อผลิตน้ำตาลแล้วจะต้องนำมาขายในกรุงเทพฯ ราคาอ้อยที่กำหนดจะต่ำลงเล็กน้อยเพื่อเป็นการเฉลี่ยภาระทั้งสองฝ่าย
- 3) โรงงานทางภาคเหนือส่วนใหญ่ต้องสร้างทางคมนาคมเอง เช่น ถนน ซอย เพื่อให้สะดวกแก่การขนส่ง ราคาอ้อยจะต่ำกว่าเขตอื่น ๆ
- 4) รัฐบาลได้สอบถามความเห็นจากทุกฝ่ายและเป็นความยินยอมของทุกฝ่ายแล้ว

ตารางที่ 3.1 ราคาอ้อยที่กำหนดขึ้น โดยอาศัยประกาศตามพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาล พ.ศ. 2504 รายภาค

หน่วย : บาท/ตัน

ปี	ภาค	เหนือ	กลาง	ตะวันออก	ตะวันออกเฉียงเหนือ	เฉลี่ยทุกภาค
2505/06		121.44	126.78	127.88	105.57	120.42
2506/07		115.40	162.92	169.32	143.02	147.68
2507/08		119.11	126.27	124.52	109.40	119.83
2508/09		91.91	104.11	100.22	85.00	95.31

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากในพระราชบัญญัติมิได้กำหนดมาตราอื่น ๆ ไว้ให้สัมพันธ์กับการกำหนดราคาขั้นต่ำดังกล่าว ราคาอ้อยที่รัฐบาลกำหนดจึงไม่มีผลจริงจัง กล่าวคือในทางปฏิบัติ แม้ว่าโรงงานจะถือตามราคารามาตรฐานที่กำหนดไว้จริงแต่ก็กำหนดกฎเกณฑ์พิเศษขึ้นเพื่อใช้กับชาวไร่ที่มีสัญญาผูกพันกับโรงงานว่าจะมีการตัดราคาอ้อยลง ถ้าหากอ้อยสกปรก มีใบ ราก หน่อ ตีมาด้วยโดยหักน้ำหนักลงประมาณ ร้อยละ 10 - 20 และถ้าอ้อยไฟไหม้โรงงานจะตัดน้ำหนักลงประมาณ ร้อยละ 20 เพราะอ้อยไฟไหม้ต้องรีบส่งเข้าโรงงานโดยเร็ว ก่อนที่น้ำหนักและน้ำตาลในอ้อยจะสูญหายไป ดังนั้นชาวไร่ก็จะไม่ได้รับราคาอ้อยตามที่กำหนดโดยกฎหมายแต่จะได้รับในราคาที่ต่ำกว่า

ต่อมา เมื่อชาวไร่อ้อยรวมตัวกันเป็นสมาคมชาวไร่อ้อยในภาคต่าง ๆ และสมาคมเหล่านั้นได้รวมตัวกัน เป็นสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทยขึ้น อำนาจในการเจรจาต่อรองถูกส่งขึ้นไปด้วย ขณะเดียวกันฝ่ายโรงงานน้ำตาลก็รวมตัวกันเป็นสมาคมโรงงานน้ำตาลขึ้น เช่นกัน อำนาจการต่อรองก็ส่งขึ้น การเจรจาต่อรองเรื่องราคาอ้อยก่อนฤดูกาลผลิตแต่ละปีจึง เป็นไปด้วยความลำบาก และรุนแรง ทั้งยังมีการ เมือง เข้าแทรกแซงด้วย กล่าวคือโดยหลักการแล้วการประกาศราคาอ้อยในแต่ละปีจะมีทั้งฝ่ายชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาลและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมกันพิจารณา กำหนดราคาอ้อย โดยอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ประกอบกัน เช่น ภาวะการผลิต การค้าของทั้งอ้อยและน้ำตาลทราย ค่าใช้จ่ายในการผลิตของฝ่ายชาวไร่และโรงงานน้ำตาล เศรษฐกิจของประเทศ ฯลฯ แต่ในทางปฏิบัติราคาอ้อยที่ได้พิจารณาร่วมกันทั้ง 3 ฝ่ายนี้ จำต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เสียก่อนที่จะออกประกาศเป็นทางการ และจุดนี้เองที่นักการเมืองจะเข้ามาบีบบังคับ โดยการปกป้องผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มของตนเอง (Interest group) ซึ่งอาจจะ เป็นฝ่ายชาวไร่ หรือฝ่ายโรงงานน้ำตาลก็ได้ ดังนั้นราคาอ้อยที่ประกาศในแต่ละปีจึงถูกบิดเบือนไปจากหลักการทางวิชาการอีกทั้งมิได้มีหลักประกันอะไรที่แน่นอนว่าราคาอ้อยจะเป็นไปตามที่ตกลงกันตลอดฤดูกาลผลิต

ในฤดูกาลผลิตปี 2507/08 อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายตกอยู่ในภาวะวิกฤติ เนื่องจากปริมาณน้ำตาลที่ผลิตได้สูงกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศและความสามารถในการส่งออกทำให้เกิดภาวะน้ำตาลล้นตลาดขึ้น ในที่สุดรัฐบาลก็ได้ตราพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมน้ำตาลทราย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 ขึ้นเพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมน้ำตาลทราย พ.ศ. 2504 โดยให้การยกเลิกนั้นมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2509 เป็นต้นไป ซึ่งการยกเลิกพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีผลทำให้ไม่มีการกำหนดราคาอ้อยขั้นต่ำในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ต่อมารัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติน้ำตาลทราย พ.ศ. 2511 ขึ้นมาใช้บังคับแทน ในส่วนที่ เกี่ยวกับการกำหนดราคาอ้อยนั้น มาตรา 14(5) ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวง อุตสาหกรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ร่วมกันประกาศกำหนด เงื่อนไขและราคาใน การรับซื้ออ้อย และในมาตรา 14(7) ให้อำนาจรัฐมนตรีทั้งสองกำหนดมาตรการอื่น เพื่อ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย แต่โดยที่สภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ยังไม่เอื้ออำนวย ในอดีต จึงยังมีได้วางกฎเกณฑ์และ เงื่อนไขในการรับซื้ออ้อยไว้อย่าง เป็นระบบ การบริหาร อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของประเทศจึงยังคงประสบปัญหาอยู่ต่อมา

การผันผวนของราคาน้ำตาลในตลาดโลกที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2516/17 ทำให้ รัฐบาล เข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาอ้อยมากขึ้น โดยตั้งคณะกรรมการพิจารณา นโยบาย การผลิตและการจำหน่ายน้ำตาลทราย เป็นครั้งแรก ในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2517 มีรัฐมนตรี ช่วยว่าการอุตสาหกรรมเป็นประธาน ประกอบด้วยกรรมการรวม 5 นาย ทำหน้าที่สำคัญในการ พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะ เรื่องการกำหนดราคาซื้ออ้อยประจำปี รวมทั้งนโยบายการผลิตและราคาจำหน่ายด้วย หลังจากนั้นรัฐบาลก็ได้มีคณะกรรมการพิจารณา นโยบายฯ เรื่อยมาทุกสมัย เพื่อ เข้าไปมีส่วนในการกำหนดราคาซื้ออ้อยโดย เป็นตัวกลางใน การเจรจาของทั้งฝ่ายโรงงานและชาวไร่อ้อย การกำหนดราคาซื้อขายอ้อยแต่ละครั้งมักจะ พิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ แล้วกำหนดเป็นนโยบายการผลิตและจำหน่ายอ้อยและน้ำตาลทราย ประจำปี ประกาศใช้บังคับสำหรับฤดูนั้น ๆ ต่อไป วิธีการดังกล่าวนี้ได้ใช้บังคับเรื่อยมา จนถึง ปีการผลิต 2525/26 จึงได้กำหนดระบบการกำหนดราคาอ้อย เป็นระบบแบ่งปันผลประโยชน์ 70/30 มาใช้แทน

ดังได้กล่าวว่านโยบายในการกำหนดราคาอ้อยของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาได้อาศัยคณะกรรมการพิจารณา นโยบายการผลิตและจำหน่ายน้ำตาลทราย ซึ่งคณะรัฐมนตรี ตั้งขึ้น เพื่อ เป็นศูนย์กลางสำรองและกำหนดนโยบายรวมสำหรับอุตสาหกรรมนี้

ในระยะต่อมาคณะรัฐมนตรีได้ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการพิจารณา นโยบาย การผลิตและจำหน่ายอ้อยและน้ำตาลทรายให้ เป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจในการตัดสินใจสูง^{๕๕} โดย มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่า การกระทรวงการคลัง เข้ามา เป็นกรรมการร่วมอยู่ด้วย ดังนั้นการกำหนดนโยบายในแต่ละปีจึงได้

ได้อาศัยกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ เป็นผู้รักษาการอยู่เป็นเครื่อง
มือในการกำหนดนโยบาย ในการกำหนดนโยบายอ้อยและน้ำตาลทรายของประเทศประจำปี
แสดงได้โดยอาศัยแผนภาพที่ 3.3

3.2.2 สัญญาซื้อขายอ้อย

สัญญาซื้อขายอ้อยระหว่างโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยแบ่งออกเป็น 2
ลักษณะคือ

1) สัญญาซื้อตกลงระหว่างโรงงานน้ำตาลกับชาวไร่อ้อยโดยตรง เป็น
การทำสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร เกี่ยวกับการซื้อขายอ้อยตามปริมาณและคุณภาพที่กำหนดชาวไร่
อ้อยที่สามารถทำสัญญากับโรงงานโดยตรงจะต้องมีอ้อยจำนวนพอเพียง ดังได้กล่าวแล้วในบทที่
2 การทำสัญญามีผลคือโรงงานในด้านหลักประกันทางการผลิตน้ำตาล และจะมีผลผูกมัดในด้าน
ปริมาณ การส่งมอบอ้อยและด้านการเงินต่อชาวไร่อ้อย ซึ่งโรงงานจะให้ในรูปแบบของ เงินเกี่ยวหรือ
เงินฆ่าไร่ เพื่อเป็นทุนในการเพาะปลูกและการบำรุงรักษาอ้อย

2) สัญญาซื้อตกลงระหว่างโรงงานน้ำตาลกับคนกลาง โดยแยกคนกลาง
ออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) คนกลางหรือหัวหน้าโควต้าที่เป็นชาวไร่อ้อย สัญญาที่ทำมี
ลักษณะ เช่นเดียวกับข้อ 1) แต่มีทั้งสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เงิน
ฆ่าไร่หรือเงินเกี่ยวที่โรงงานจ่ายให้ส่วนหนึ่ง หัวหน้าโควต้าจะนำไปใช้ในการเพาะปลูกอ้อย
ของตนเอง อีกส่วนหนึ่งจะให้แก่ชาวไร่ที่เป็นลูกไร่ของตนก็ยืมไปเพาะปลูกในอัตราดอกเบี้ยอัตรา
เดียวกัน ซึ่งจะไม่เป็นเงินสดทั้งหมด แต่จะเป็นการให้บริการต่าง ๆ เช่น รถไถ บัญ ยากำจัด
วัชพืชและแมลง บริการด้านการขนส่งและการขาย โดยกำหนดวงเงินให้ใช้ถ้าไม่เกินจากวงเงิน
ที่กำหนดก็ไม่เสียดอกเบี้ยและคิดเงินค่าบริการในการขาย (ค่าหัวตัน) ต้นละ 15 - 20 บาท
หากเกินวงเงินที่กำหนดจะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 2.5 - 3 ต่อเดือน

(2) คนกลางหรือหัวหน้าโควต้าที่เป็นสถาบันต่าง ๆ สถาบันเหล่านี้
จะเป็นเพียงแหล่งเงินทุนและตัวแทนในการขอโควต้าจากโรงงานเท่านั้น ไม่ได้ให้บริการอื่น ๆ
เหมือนหัวหน้าโควต้าที่เป็นชาวไร่ ชาวไร่ที่เป็นสมาชิกจะต้องว่าจ้างรถบรรทุกเอง สถาบันจะให้
เงินทุนแก่ชาวไร่ในจำนวนที่ต่ำกว่า คิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าเพียงร้อยละ 14 - 15 ต่อปีเท่านั้น
รวมทั้งการคิดค่าบริการในการขายถูกกว่าด้วย ชาวไร่อ้อยที่ทำสัญญาผ่านสถาบันมีจำนวนน้อยมาก
ประมาณร้อยละ 5 ของชาวไร่ทั้งหมดเท่านั้น

3.2.3 เงื่อนไขหรือข้อตกลงในการซื้อขายอ้อย^{1/}

โดยทั่วไปในการซื้อขายอ้อยจะทำเป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งประกอบด้วยข้อตกลงสำคัญ 3 ประการ ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยจะแตกต่างกันไปตามข้อตกลงของคู่สัญญาหนึ่ง ๆ

1) ข้อตกลงเกี่ยวกับอ้อยจะส่งมอบ ข้อตกลงนี้แยกเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับคุณภาพของอ้อยต่าง ๆ เช่น

(1) ข้อตกลงเกี่ยวกับปริมาณ (Agreement on Quantity of Transacted Sugarcane) ในสัญญาจะระบุจำนวนอ้อยที่ผู้ขายหรือชาวไร่จะส่งมอบให้ผู้ซื้อหรือโรงงานน้ำตาล ปริมาณที่ระบุนี้จะเป็นข้อประกันอันหนึ่งที่ผู้ซื้อจะได้วัดคุณภาพบ่อนโรงงานเพียงพอในการผลิตน้ำตาลในปีหนึ่ง ๆ ส่วนทางฝ่ายชาวไร่จะได้รับเงินบำรุงไร่หรือเงินเกี่ยวตามปริมาณน้ำตาลที่ทำสัญญาไว้ เนื่องจากจำนวนอ้อยที่ระบุไว้ตามสัญญานั้นได้ กำหนดตั้งแต่ก่อนที่โรงงานจะทำการผลิตน้ำตาล และเมื่อสิ้นปีจำนวนอ้อยอาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าที่ทำสัญญากัน ซึ่งโดยทั่วไปกำหนดปริมาณอ้อยที่จะส่งมอบหรือน้อยไม่เกินร้อยละ 20 ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้โรงงานได้รับอ้อยในปริมาณที่น้อยเกินไป หรือชาวไร่อ้อยผิดสัญญาโรงงานจึงได้กำหนดมาตรการบังคับไว้ 2 วิธีคือ

ก. วิธีการควบคุมแบบบังคับ (Preventive Control Method) ก่อนที่โรงงานจะทำสัญญากับชาวไร่อ้อยคู่สัญญารายใดรายหนึ่ง ก็จะต้องทำการตรวจสอบจนแน่ใจก่อนว่าชาวไร่นั้นจะสามารถจัดหาอ้อยส่งเข้าโรงงานได้ครบตามจำนวนที่ทำสัญญากันหรือไม่ หากเป็นคู่สัญญาเก่าก็จะเพียงแต่ดูสถิติจำนวนอ้อยที่ส่งมอบตามสัญญาของปีที่ผ่านมาเท่านั้น

ข. วิธีการควบคุมแบบลงโทษ (Penalty Control Method) นอกจากการควบคุมแบบบังคับหรือป้องกันแล้ว สัญญาของทุกโรงงานมักจะระบุวิธีการลงโทษ 2 ประการสำหรับกรณีคู่สัญญาไม่สามารถทำตามสัญญาได้ นั่นคือ 1) จะตัดโควตาในปีต่อไปหรือ 2) ปรับเงินตามจำนวนอ้อยที่ส่งไม่ครบ ซึ่งมักกำหนดเป็นอัตราคงที่ค่อนน้ำหนัก เงินนี้เรียกว่าเงินประกันตามสัญญา (Contract guarantee Money) แต่ก็จะแตกต่างกันไปในโรงงานต่าง ๆ

1.

Krisda Kirakul, "Sugarcane Procurement in the Eastern and Western Regions of Thailand", pp.41 - 53

(2) ข้อตกลงเกี่ยวกับคุณภาพอ้อย (Agreement of Quality of the Transacted Sugarcane) ตามระบบการกำหนดราคาอ้อยตามน้ำหนักนี้โดยทั่วไปก็มักมีการกำหนดคุณภาพของอ้อยด้วย หากคุณภาพอ้อยต่ำกว่ามาตรฐาน โรงงานก็จะตัดราคาอ้อยลง เช่น

- ก. อ้อยที่ส่ง เข้าโรงงานจะต้องแก่จัดพอสมควรที่จะตัดได้อ้อยที่อ่อนจะมี เบอร์ เซนส์ความหวานต่ำและได้น้ำตาลน้อย
- ข. อ้อยจะต้องสดหลังจากตัดอ้อยแล้วจะต้องรีบส่งโรงงานโดยเร็ว มิฉะนั้นน้ำหนักและความหวานในอ้อยจะลดน้อยลง
- ค. อ้อยจะต้องตัดยอด ราก กาบใบและหน่อออกแล้ว และต้องเป็นอ้อยที่สะอาด ไม่มีเศษดินติดมากับอ้อยด้วย
- ง. ถ้าอ้อยไฟไหม้ ชาวไร่จะต้องนำอ้อยส่งเข้าโรงงานทันที และโรงงานจะตัดราคาอ้อยลงประมาณร้อยละ 20 โดยน้ำหนัก หากส่งเข้าเกินไปโรงงานอาจปฏิเสธไม่รับซื้ออ้อยไฟไหม้ก็ได้

2) ข้อตกลงเกี่ยวกับเงินบำรุงไร่ เงินบำรุงไร่หรือเงินเกี่ยวเงินที่โรงงานให้ชาวไร่กู้ยืมไปลงทุนทำการเพาะปลูกอ้อย จะจ่ายหลังจากการทำสัญญา เงินจำนวนนี้จะมีผลต่อชาวไร่ 2 ประการคือ

- (1) เป็นเครื่องจูงใจให้ชาวไร่หันมาปลูกอ้อยและ เป็น เสมือนค่าอ้อยที่จ่ายล่วงหน้าให้แก่ชาวไร่
- (2) เป็นเงินช่วยเหลือในการปลูกอ้อย ทั้งนี้เพราะการปลูกอ้อยต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูง

เงินบำรุงไร่หรือเงินเกี่ยวนี้โรงงานจะกำหนดตามปริมาณความต้องการอ้อยในแต่ละฤดูการผลิตและตามสถานการณ์ของตลาดน้ำตาล โดยกำหนดจ่ายเป็น 2 งวด คือ งวดแรกจ่ายช่วงเดือนมิถุนายน ประมาณร้อยละ 70 ของจำนวนเงินทั้งหมดเพื่อนำไปใช้ในการปลูกอ้อย งวดหลังจ่ายประมาณเดือนกรกฎาคม - สิงหาคมอีกร้อยละ 30 เพื่อบำรุงรักษาอ้อย

สำหรับชาวไร่อ้อยใหม่โรงงานเอาทรัพย์สินบางอย่างค้ำประกัน ส่วนชาวไร่อ้อยเก่าซึ่งติดต่อกับโรงงานมานานก็ไม่ต้องมีการค้ำประกัน รวมทั้งเงินบำรุงไร่ที่ได้รับก็อาจจะสูงกว่าที่ตกลงกันไว้ในสัญญา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติแล้วสัญญาการซื้อขายอ้อยค่อนข้างไม่เป็น

ทางการ (Informal) นี้¹

๑) ราคาซื้อขายอ้อย ในสัญญาจะบอกเพียงว่าอ้อยจะซื้อขายกันในราคาตลาด และผู้ขายจะต้องส่งมอบอ้อยไปถึงโรงงานน้ำตาลซึ่งเป็นผู้ซื้อ

นอกจากข้อตกลงที่สำคัญ ๓ ประการดังกล่าวแล้ว อาจมีข้อตกลงปลีกย่อยอื่น ๆ เช่น การส่งมอบอ้อยเข้าโรงงานจะต้องเป็นไปตามที่โรงงานจัดไว้ หรือโรงงานจะต้องรับซื้ออ้อยทั้งหมดตามสัญญาที่ทำไว้กับชาวไร่ นอกจากนี้มีปัญหาเช่นน้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น

สำหรับหัวหน้าโคคว่าอาจมีเงื่อนไขหรือข้อตกลง เพิ่มเติมจากเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาที่ทำกับโรงงานอีก แต่ก็ไม่ได้ระบุแน่ชัด เนื่องจากไม่ได้ทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

3.3 ระบบการกำหนดราคาอ้อยตามคุณภาพความหวาน

ระบบการกำหนดราคาอ้อยตามคุณภาพความหวาน หมายความว่า เป็นการกำหนดราคาหรือการซื้อขายอ้อยตามปริมาณน้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อย (Sucrose in Cane) โรงงานน้ำตาลที่รับซื้ออ้อยตามความหวานนั้นมีความเห็นพ้องกันว่า น้ำตาลนั้นเกิดในไร้อ้อยไม่หวาน แม้โรงงานจะมีประสิทธิภาพสูงก็ไม่สามารถผลิตน้ำตาลออกมาในปริมาณมากได้ โรงงานจึงจำเป็นต้องซื้ออ้อยที่มีความหวานสูง เพื่อเพิ่มผลผลิตแก่โรงงาน ขณะเดียวกันก็ทำให้ชาวไร้อ้อยที่มีความหวานสูงมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

วิธีวัดคุณภาพความหวานมี 4 แบบคือ¹

1. ถือตามเปอร์เซ็นต์ความเข้มข้นของน้ำอ้อย (Brix) โดยใช้เครื่อง Refractometer วัดน้ำอ้อย ซึ่งสามารถอ่านค่าออกได้ ค่าที่อ่านได้คือความเข้มข้นของน้ำอ้อยที่อยู่ทั้งน้ำตาลและสิ่งเจือปนอื่น อ้อยที่ตายแล้วหรืออ้อยจากไร่ที่ตากแดดทิ้งไว้นาน ๆ เปอร์เซ็นต์

¹ วัชรียา โทสงวน. "การซื้อขายแบบสัญญาผูกมัดของอ้อย" ในรายงานผลการศึกษานโยบายราคาและการตลาดสินค้าเกษตร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2523) หน้า 10.

² คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน "การซื้อขายอ้อย" ใน รายงานผลการศึกษามูลฐานวิจัยอ้อย พ.ศ. 2518 - 2522, หน้า 82

ความเข้มข้นของน้ำอ้อยจะสูงขึ้นแค่เปอร์ เซนต์น้ำตาลจะมีน้อย

2. ถ้อยคำเปอร์ เซนต์ความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อย (Purity) อ้อยที่คัดจากไร่ส่ง เข้าถึงโรงงานแต่ยังไม่ได้หีบ เมื่อตากแดดทิ้งไว้หลาย ๆ วัน จำนวนน้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อยจะลดลง แต่สิ่งสกปรกหรือความเข้มข้นจะมีมาก เพราะน้ำระเหยไป และ เมื่อคิดเป็นค่าความบริสุทธิ์แล้ว จะมีค่าต่ำลง

3. ถ้อยคำเปอร์ เซนต์น้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อยหรือ เรียกว่า "โพลในต้นอ้อย" Polarization หรือ Pol วัดโดยใช้เครื่องมือ Polarimeter หรือ Saccharimeter ค่าที่อ่านได้มีหน่วยเป็น โพล

4. ถ้อยคำ CCS. (Commercial Cane Sugar) เป็นการวัดเปอร์ เซนต์ น้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อยแต่มีวิธีการที่ละเอียดกว่า 3 วิธีที่กล่าวมาข้างต้น เพราะเป็นค่าที่คิดขึ้นมาจาก น้ำอ้อยซึ่งประกอบด้วย น้ำ น้ำตาล และสิ่งเจือปนอื่น ๆ การคำนวณค่า CCS. นี้ ผลผลิตของ น้ำตาลที่คำนวณออกมาได้จะใกล้เคียงกับน้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อยจริง ๆ นับว่าเป็นระบบที่ให้ผลดีและ ความยุติธรรมกว่าระบบอื่น ๆ

ในการศึกษานี้จะเน้นหนักเรื่องการวัดคุณภาพความหวานของอ้อยโดยถ้อยคำ CCS. ซึ่งเป็นระบบที่ใช้อยู่ในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของออสเตรเลีย อันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ว่าเป็นประเทศที่มีการบริหารอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก

3.3.1 วิธีการซื้อขายอ้อยตามคุณภาพความหวาน

อาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมน้ำตาลของประเทศไทยได้มีการซื้อขาย อ้อยตามความหวานมาตั้งแต่ปี 2480 ที่โรงงานน้ำตาลลำปางซึ่งเป็นโรงงานน้ำตาลทรายขาว แห่งแรกเดิมทีเดียวโรงงานใช้วิธีแบ่งส่วนน้ำตาล (Sharing) โดยเมื่อชาวไร่ส่งอ้อยเข้ามา หีบในโรงงาน แขนกเคมีของโรงงานจะรองรับตัวอย่างน้ำอ้อยไปทำการวิเคราะห์หาค่า Brix Pol Purity แล้วนำมาคำนวณหาปริมาณน้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อยทั้งหมดของชาวไร่อ้อยแต่ละราย ว่าจะมีปริมาณน้ำตาลออกมาได้เท่าไร และงวดหนึ่ง ๆ จะได้รับน้ำตาลที่ผลิตได้จริงเท่าไร (งวด ละประมาณ 15 - 16 วันต่อครั้ง) เมื่อได้ตัวเลขของน้ำตาลที่ผลิตได้จริงแล้วนำมาแบ่งส่วนกัน ระหว่างชาวไร่และโรงงานน้ำตาล ในอัตราส่วน 50 : 50 หรือ 55 : 45 แล้วแต่สถานการณ์ของราคาน้ำตาลในแต่ละปี โดยยังไม่มีมาตรฐานของสัดส่วนที่แน่นอน

เนื่องจากวิธีการแบ่งส่วนน้ำตาลนี้ล่าช้า เสีย เวลานานกว่าจะทราบจำนวนน้ำตาลที่ผลิตได้จริง จึงได้เปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่โดยการตรวจสอบค่าความหวานของอ้อยตาม เปอร์ เซนต์ ความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อย (purity) วิธีนี้เมื่อเจ้าของอ้อยนำอ้อยมาส่งโรงงานจะมีการชั่งน้ำหนักอ้อยของเจ้าของอ้อยแต่ละราย แล้วเข้าทำการหีบในโรงงาน แผลกเคมีของโรงงานจะวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำอ้อย เพื่อหาค่าความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อย เมื่อทราบค่าแล้วก็จะจ่ายเงินตามค่าความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อยและน้ำหนักของอ้อยแต่ละรายไป

ต่อมาโรงงานน้ำตาลลำปาง เห็นว่าการซื้ออ้อยโดยใช้ เปอร์ เซนต์ความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อย เป็น เกณฑ์นี้มีข้อบกพร่องคือ

1. ค่าความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อย เป็น เพียง เปอร์ เซนต์ของ Pol ที่มีอยู่ในสารละลายแข็ง (Brix) ในน้ำอ้อย เท่านั้น¹ มิได้หมายถึงปริมาณน้ำตาลที่มีอยู่ในอ้อย
2. ในอ้อยอ่อนค่าความบริสุทธิ์อาจจะสูงแต่ค่า Brix ต่ำ แต่ในอ้อยที่แก่พอที่จะตัดได้ ค่าความบริสุทธิ์อาจจะสูงและค่า Brix ก็สูงด้วย ดังนั้นค่าที่ได้จึงไม่แน่นอน (Accurate)

จึงได้พิจารณาปรับปรุงวิธีการซื้ออ้อย เสียใหม่ให้เข้ากับมาตรฐานสากลโดยการ ใช้สูตรคำนวณหาความหวานของอ้อยตามค่า CCS. เพื่อเป็นการยุติธรรมต่อชาวไร่และโรงงานน้ำตาล ดังนั้นในปี 2504 จึงได้ดำเนินการจัดวางโครงการต่าง ๆ เพื่อเตรียมงานก่อนที่จะใช้วิธีการซื้ออ้อยโดยถือตามค่า CCS. แต่ได้เริ่มใช้วิธีการนี้ในปี 2514

ในปี 2507 มีโรงงานน้ำตาลของเอกชนในแถบจังหวัด เพชรบุรี ปราณบุรี ประกาศรับซื้ออ้อยตามค่า CCS. เช่นกัน แต่มีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการวิเคราะห์หาค่า ในที่สุดโรงงานทั้งสองแห่งนั้นก็กลับมาใช้วิธีการซื้ออ้อยตามน้ำหนักเช่น เดิม ขณะเดียวกันโรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจก็ได้เริ่มเอาวิธีการนี้มาใช้ และยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน (แม้จะได้เปลี่ยนแปลงวิธีการซื้อขายอ้อยมาเป็นระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ก็ยังคงใช้ค่า CCS. ประกอบด้วย โดยใช้ราคาที่ทางราชการประกาศเป็นราคากลางเมื่ออ้อยมี CCS. เท่ากับ 10 ถ้า CCS. สูงขึ้นก็จะเพิ่มให้ CCS. ละ 20 บาท จากราคาที่ประกาศ

¹

$$\text{Purity} = \frac{\text{Pol}}{\text{Brix}} \times 100$$

ปัจจุบันมีโรงงานน้ำตาลจำนวน 44 โรงงาน แต่มีโรงงานที่ทำการรับซื้ออ้อยตามค่า CCS. อยู่เพียง 4 โรงงานเท่านั้น คือโรงงานน้ำตาลสิงห์บุรี ซึ่งเป็นโรงงานน้ำตาลเอกชน และโรงงานน้ำตาลรัฐวิสาหกิจอีก 3 แห่ง คือโรงงานน้ำตาลลำปาง โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี โรงงานน้ำตาลอุตรดิตถ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวิธีการรับซื้ออ้อยของโรงงานบางโรง สรุปได้ดังนี้

1) โรงงานน้ำตาลลำปาง

พ.ศ. 2480	รับซื้ออ้อยโดยวิธีแบ่งส่วนน้ำตาล
พ.ศ. 2487	รับซื้ออ้อยตามคุณภาพโดยถือตามค่าความบริสุทธิ์ของน้ำอ้อย
พ.ศ. 2504	โรงงานดำเนินการปรับปรุงโรงงานเพื่อเตรียมการรับซื้ออ้อยตามคุณภาพโดยถือตามค่า CCS.
พ.ศ. 2514	รับซื้ออ้อยตามค่า CCS. จนถึงปัจจุบัน

2) โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี

พ.ศ. 2510 - 2506	รับซื้ออ้อยตามน้ำหนัก
พ.ศ. 2507 -	รับซื้ออ้อยตามค่า CCS.

3) โรงงานน้ำตาลเพชรบุรีและโรงงานน้ำตาลปราณบุรี

พ.ศ. 2507-2509	รับซื้ออ้อยตามค่า CCS.
พ.ศ. 2510 -	หยุดรับซื้ออ้อยตามค่า CCS. และใช้วิธีรับซื้ออ้อยตามน้ำหนักแทน

4) โรงงานน้ำตาลชลบุรี

พ.ศ. 2497-2517	รับซื้ออ้อยตามน้ำหนัก
พ.ศ. 2518-2524	รับซื้ออ้อยตามค่า CCS.
พ.ศ. 2525	รับซื้ออ้อยตามน้ำหนักจนถึงปัจจุบัน

5) โรงงานน้ำตาลสิงห์บุรี (เดิมชื่อโรงงานน้ำตาลมหาคุณ)

พ.ศ. 2518	รับซื้ออ้อยตามค่า CCS.
-----------	------------------------

6) โรงงานน้ำตาลอุตรดิตถ์

พ.ศ. 2485-2515	รับซื้ออ้อยตามน้ำหนัก
พ.ศ. 2516 -	รับซื้ออ้อยตามค่า CCS.

3.3.2 การกำหนดราคาซื้อขายอ้อยตามความหวาน¹

ในระยะแรกที่โรงงานน้ำตาลเริ่มใช้วิธีการรับซื้ออ้อยตามความหวาน นั้น รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาอ้อยโดยการประกันราคาอ้อยขั้นต่ำ ดังนั้น โรงงานที่รับซื้ออ้อยตามความหวานจึงได้กำหนดค่า CCS. เท่ากับ 10 เป็นเกณฑ์และกำหนดราคาอ้อยดังนี้

- 1) ถ้าอ้อยของชาวไร่อ้อยรายใดมีค่า CCS. เท่ากับ 10 หรือน้อยกว่าจะได้ราคาอ้อยตันละ 125 บาท ซึ่งเป็นราคาอ้อยขั้นต่ำที่รัฐบาลประกันไว้
- 2) ถ้าหากอ้อยมีค่า CCS. มากกว่า 10 เจ้าของอ้อยจะได้รับเงินสูงขึ้นทุก ๆ ค่า CCS. ที่เพิ่มขึ้น สำหรับโรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรีคิดให้เป็นหน่วยย่อยถึงทศนิยมคือ

ค่า CCS. เท่ากับ 10	ราคาอ้อยตันละ	125	บาท
10.1	"	126	"
10.2	"	127	"
ฯลฯ			

โรงงานที่มีนโยบายที่จะกระตุ้นให้ชาวไร่ปลูกอ้อยที่มีความหวานสูงจึงใช้ราคาเป็นสิ่งจูงใจ (Incentive) โดยตั้งราคาดังนี้

ค่า CCS. เท่ากับ 9 หรือน้อยกว่าราคาอ้อยตันละ 125 บาท				
" อยู่ระหว่าง 9.1 - 12.0	ราคาอ้อยจะเพิ่มขึ้นตันละ 1 บาท	ทุก 0.1 CCS.	ที่เพิ่มขึ้น	
" 12.1 - 14.0	"	1.25	"	"
" 14.1 - 15.0	"	1.50	"	"
มากกว่า 15	"	2	"	"

¹ บริษัท วัฒนาวรรณะ, "วิธีซื้ออ้อยตามคุณภาพของโรงงานน้ำตาลลำปาง" และ เสาร์รัฐ นิตยวารณะ, "วิธีการซื้ออ้อยของโรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี" คำบรรยายการฝึกอบรม เรื่อง เทคนิคการผลิตอ้อยและน้ำตาลฉบับพิเศษ รวบรวมใหม่โรงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้ำตาล สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย, 2516)

ต่อมาในปี 2509/10 เกิดภาวะผันแปรทางการตลาดน้ำตาลทรายทั้งภายในและต่างประเทศ โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรีจึงเปลี่ยนแปลงวิธีรัฐซื้ออ้อยใหม่โดยให้ชาวไร่ร่วมรับภาระ เนื่องจากราคาน้ำตาลที่ตกต่ำลงด้วยการแบ่งรายได้ในอัตราส่วน 50 : 50 โดยใช้สูตรราคาอ้อยดังนี้

$$P_c = 0.5 P_s a \quad (8.5)$$

P_c คือ ราคาอ้อย (บาท / ตัน)

P_s คือ ราคาขายส่งน้ำตาล ซึ่งในตอนต้นจะใช้ค่าที่ประมาณขึ้นจากราคาขายน้ำตาลภายในประเทศและส่งออกเฉลี่ยและจะมีการปรับอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสิ้นฤดูกาลผลิต

a คือ คุณภาพของอ้อย วัดตาม CCS.

8.5 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงประสิทธิภาพการผลิตของโรงงาน

จากสูตรนี้ชาวไร่อ้อยที่สามารถปลูกอ้อยที่มีความหวานสูงก็ยังคงได้รับส่วนแบ่งจากรายได้ในอัตราคงที่คือ 50 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่โรงงานจะได้รับผลประโยชน์มากขึ้น จากการที่อ้อยที่มีความหวานสูงเพราะจะได้น้ำตาลในปริมาณที่มากขึ้น ค่า 0.5 จากสมการก็คือดัชนีที่แสดงถึงส่วนแบ่งของรายได้นั้นเอง

โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรีได้ใช้สูตรนี้มานาน 5 ปี ก็ได้ปรับปรุงอีก สาเหตุที่สำคัญก็คือในปีใดที่ราคาน้ำตาลตกต่ำ ชาวไร่ก็ไม่ต้องการให้โรงงานขายน้ำตาลเพราะจะทำให้ราคาอ้อยต่ำลง และจะให้เก็บน้ำตาลไว้จนกว่าราคาน้ำตาลจะดีขึ้น ดังนั้นในปี 2513/14 จึงได้กำหนดราคาอ้อยเฉลี่ยใหม่ โดยคำนวณออกมาเป็นตารางดังนี้

ค่า CCS.	อยู่ระหว่าง	8.0 - 8.4	ราคาอ้อยตันละ	110	บาท
	"	8.5 - 8.9	"	115	"
	"	9.0 - 9.4	"	120	"
	"	9.5 - 9.9	"	125	"
		.			
		.			
ค่า CCS.	"	13.0 - 13.4	"	160	"

หมายเหตุ

ใช้สูตรดังกล่าวข้างต้น และให้

1. CCS. เท่ากับ 12 เป็นเกณฑ์
2. ประสิทธิภาพการผลิตของโรงงานเป็นร้อยละ 85
3. อัตราส่วนแบ่งของรายได้เท่ากับ 50 : 50
4. ราคาน้ำตาลที่ทางราชการประกาศประกันราคาไว้ 300 บาท/กระสอบ

ในกรณีที่ราคาน้ำตาลทรายต่ำกว่าราคาประกัน โรงงานจะรับภาระส่วนที่ขาดทุนทั้งหมด และเพื่อเป็นการชดเชยส่วนขาดทุนนี้จึงได้ทำความตกลงกับชาวไร่ร้อยละ 85 เมื่อราคาน้ำตาลทรายราคากระสอบละ 320 บาท แต่ถ้าหากราคาน้ำตาลสูงขึ้นเกินกว่ากระสอบละ 320 บาท ทุก 10 บาทที่ราคาน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้นนี้ โรงงานจะจ่ายเงินค่าอ้อยเพิ่มขึ้นต้นละ 5 บาท หมายความว่าถ้าราคาน้ำตาลทรายกระสอบละ 330 บาท CCS. เท่ากับ 12 ราคาอ้อยจะเป็น $150 \div 5$ เท่ากับ 155 บาท แต่ถ้าราคาน้ำตาลเพิ่มขึ้นไม่ถึง 10 บาท โรงงานน้ำตาลก็จะได้รับประโยชน์ไป

ในปี 2515/16 โรงงานที่รับซื้ออ้อยตามน้ำหนักจ่ายเงินค่าอ้อยสูงถึงต้นละ 183 บาท โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรีจึงเพิ่มเงินในอัตราคงที่ต้นละ 37 บาททุกระดับราคาอ้อยเดิม เมื่ออ้อยมี CCS. เท่ากับ 12 ราคาอ้อยจะเป็นต้นละ $150 \div 37$ เท่ากับ 187 บาท โดยมีข้อแม้ว่า ถ้าหาก CCS. ต่ำกว่า 6 โรงงานจะไม่รับซื้ออ้อยนั้น

โรงงานที่รับซื้ออ้อยตามค่า CCS. ได้ใช้หลักการกำหนดราคาอ้อยตามวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น จนกระทั่งในปี 2520/21 จึงได้กำหนดค่า CCS. ที่เป็นเกณฑ์สำหรับรับซื้ออ้อยที่ CCS. เท่ากับ 10 และใช้ราคาอ้อยที่ฝ่ายโรงงานและชาวไร่ได้เจรจาต่อรองกันตามวิธีซื้ออ้อยตามน้ำหนักเป็นราคากลางสำหรับรับซื้ออ้อยที่มีค่า CCS. เท่ากับ 10 และโรงงานจะจ่ายเงินเพิ่มให้กับชาวไร่ที่ส่งอ้อยที่มี CCS. สูงกว่า โดยเพิ่มหรือลดให้ต้นละ 10 บาท ทุกระดับ CCS. ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง

3.3.3 สัญญาซื้อขายอ้อยตามคุณภาพ

เงื่อนไขหรือข้อตกลงในสัญญาซื้อขายอ้อยตามความหวานมีส่วนคล้ายคลึงกับสัญญาการซื้อขายอ้อยตามน้ำหนัก มีข้อแตกต่างกันในรายละเอียดเล็กน้อย เท่านั้นคือ

1. ปริมาณอ้อยขั้นต่ำที่ส่งมอบให้โรงงาน

สัญญาที่มีได้ระบุจำนวนอ้อยขั้นต่ำที่ชาวไร่จะส่งมอบหรือทำสัญญา โดยตรงกับโรงงาน ถ้าโรงงานยังได้รับอ้อยไม่เต็มจำนวนตามเป้าหมายการผลิตของโรงงาน ในปีนั้น ๆ ชาวไร่ทุกคนก็สามารถติดต่อทำสัญญากับโรงงานน้ำตาลได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ ชาวไร่อ้อยที่มีขนาดการเพาะปลูกขนาดเล็กสามารถทำสัญญาโดยตรงกับโรงงานได้

ในกรณีของโรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี ซึ่งมีทั้งไร่อ้อยในเขตส่งเสริม และไร่อ้อยนอกเขตส่งเสริม โรงงานได้กำหนดขนาดของพื้นที่เพาะปลูกอ้อยในเขตส่งเสริมแทนการ ระบุจำนวนอ้อยขั้นต่ำที่จะทำสัญญาโดยตรงกับโรงงาน อย่างไรก็ตาม ขนาดของพื้นที่ที่จะทำการ กำหนดก็ไม่ได้จำกัดว่าจะมีขนาดค่าสุดเท่าไร ส่วนไร่อ้อยนอกเขตส่งเสริมเงื่อนไขของสัญญาจะ เหมือนกับสัญญาซื้อขายอ้อยตามน้ำหนัก

2. เงินบำรุงไร่หรือเงินเกี่ยว

โรงงานน้ำตาลชลบุรีจะจ่ายเงินบำรุงไร่ให้แก่ชาวไร่อ้อยคู่ สัญญาที่เคยทำสัญญากันตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป โดยปีแรกและปีที่สองจะไม่จ่ายเงินส่วนนี้ให้ การจ่ายเงิน คิดเป็นอัตราคงที่ตามน้ำหนักอ้อย

สำหรับโรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรีจ่ายเงินบำรุงไร่ 2 ลักษณะคือ

- 1) ไร่อ้อยในเขตส่งเสริมจะจ่ายเป็นอัตราคงที่ต่อไร่
- 2) ไร่อ้อยนอกเขตส่งเสริมจะจ่ายเป็นอัตราคงที่ค่อนน้ำหนัก

3.3.4 การส่งอ้อยเข้าโรงงานและการวิเคราะห์คุณภาพอ้อย

ก่อนที่ชาวไร่จะทำการตัดอ้อยในไร่ของตนเข้าโรงงานนั้น เขาจะ ตัดตัวอย่างอ้อย 3 - 4 ลำส่งมาให้โรงงานทำการตรวจสอบทางเคมีหาค่า Brix Pol และ Fiber เพื่อคำนวณหาค่า CCS. ของอ้อยอย่างหยาบ ๆ เสียก่อน เมื่อโรงงานพิจารณา เห็นว่าผลการวิเคราะห์และการคำนวณค่า CCS. ที่ได้นั้นมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ CCS. ขาดรฐาน ก็จะออกไปส่งตัดอ้อยให้แก่ชาวไร่เพื่อตัดอ้อยเข้าโรงงานต่อไป

เมื่อชาวไร่ทำการตัดอ้อยจากไร่แล้ว จะต้องรีบขนส่งอ้อยเข้าโรงงาน โดยเร็ว เพื่อให้ได้อ้อยสดและความหวานสูง เมื่ออ้อยถึงโรงงานก็ต้องจัดคิวรถเข้าชั่ง และ ถ่ายอ้อยลงรางมิให้ล้นสนปนกัน เพื่อให้สามารถแยกตัวอย่างได้ทุกคันรถ ซึ่งมีวิธีควบคุม 2 วิธีคือ

1. ใช้ปั้นจั่นยกอ้อยขึ้นใส่โต๊ะป้อนอ้อยที่ละมัด เช่น ที่โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี

2. ใช้แท่นเทอ้อยยกให้รถเอียง 55 องศา และใช้คราดช่วยดึง
อ้อยให้ลงรางที่ละคัน ตามแบบของโรงงานน้ำตาลสิงห์บุรี

การควบคุมตัวอย่าง เริ่มตั้งแต่เมื่อรถบรรทุกอ้อยมาถึงลานจอดรถ
เจ้าหน้าที่จัดคิวรถจะบันทึกเวลามาถึงของรถทุก ๆ คัน เรียงตามลำดับ ให้พนักงานขับรถลงชื่อ
เป็นหลักฐานไว้ด้วย เมื่อทางห้องซึ่งต้องการซึ่งอ้อยเข้าหีบ เป็นจำนวนเท่าไรก็แจ้งไปที่เจ้าหน้าที่
คุมคิวรถ ซึ่งจะเรียกรถเข้าไปรอซึ่งตามลำดับ ถ้ามีการสลับกันพนักงานขับรถมีสิทธิจะหักท้วงได้
และผู้มีสิทธิจะสั่งสับเปลี่ยนคิวได้คือผู้จัดการโรงงานหรือผู้รักษาการแทนแต่ผู้เดียว ผู้อื่นจะสั่งการ
ไม่ได้

เมื่อรถอ้อยได้รับการซึ่งนำหน้าผ่านห้องซึ่งเข้าไปแล้ว จะไปรออยู่ใน
บริเวณที่จอดรถ รอการจัดคิวขึ้นแท่นเทอ้อยตามลำดับ ซึ่งจะมีพนักงานจัดรถขึ้นเท เป็นผู้จัดมีพนักงาน
ของแผนกควบคุมคุณภาพคอยจดบันทึกว่ารถหมายเลขใดขึ้นแท่นเทที่เท่าใด เริ่มเทเวลาใด เท
หมดเมื่อใด พนักงานจดบันทึกการเทนี้จะมีกะละ 2 คน ช่วยกันทำงานมิให้ผิดพลาด

ในขณะที่เทอ้อยลงราง พนักงานคนหนึ่งจะทำหน้าที่กดปุ่มสัญญาณซึ่งมีทั้ง
กริ่งและแสงไฟฟ้าสว่างวามขึ้นที่สถานีควบคุมตัวอย่าง ซึ่งได้จัดทำไว้โดยเฉพาะและมีพนักงาน
คุมตัวอย่างคอยทำหน้าที่เลียบหลักส่งสัญญาณเข้าที่ เพื่อให้เคลื่อนไป เป็นสัดส่วนพอเหมาะกับการ
เคลื่อนไหลของสะพานบ่อนอ้อย

เมื่ออ้อยได้เดินทางเข้าไปยังลูกหีบคู่แรก กริ่งสัญญาณและโคมไฟฟ้า
ที่สถานีเก็บตัวอย่างจะทำงานโดยมีเสียงดังและแสงสว่างวามขึ้น พนักงานเก็บตัวอย่างประจำ
สถานีซึ่งมีอยู่ กะละ 2 คน จะบันทึกไว้ว่า ตัวอย่างที่ ... เริ่มเวลา ... และจะรอจนสัญญาณ
ดังขึ้นอีกครั้ง ซึ่งหมายความว่าตัวอย่างถัดไปเริ่มส่งแล้ว ก็จะ เปลี่ยนถึงรองตัวอย่างบันทึกเวลา
เก็บตัวอย่างแรก และรอเก็บตัวอย่างต่อไปตามลำดับ

เมื่อเก็บตัวอย่างได้ 4 ตัวอย่าง เป็นเวลาประมาณ 20 - 30 นาที
ก็จะนำส่งห้องวิทยาศาสตร์ทำการวิเคราะห์และคำนวณค่า CCS. ต่อไป

ในการหาค่า CCS. นั้น ฝ่ายวิทยาศาสตร์ของโรงงานน้ำตาลจะต้องวิเคราะห์ตัวอย่าง
อ้อยเพื่อหาค่า Brix Pol และ Fiber เสียก่อน หลังจากนั้นจึงนำเอามาแทนค่าลงในสูตร
เพื่อคำนวณหาค่า CCS. ต่อไป แต่เนื่องจากค่า Fiber ของอ้อยที่โรงงานน้ำตาลสิงห์บุรี
วิเคราะห์ได้จะอยู่ในช่วงระหว่าง 10 - 16 ดังนั้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

โรงงานจึงได้คิดตัดทอนสูตร CCS. ลง โดยแทนค่า Fiber ต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ 10.0 , 10.5 ..... , 10.6 ทีละค่าลงในสูตร CCS. ตามลำดับ เพื่อหาค่า Factor ของสูตร ณ ค่า Fiber ต่าง ๆ

ตัวอย่าง สมมติแทนค่า Fiber = 13

$$\text{จากสูตร CCS.} = \frac{3}{2} P \left(1 - \frac{F+5}{100}\right) - \frac{B}{2} \left(1 - \frac{F+3}{100}\right)$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } F = 13; \text{ CCS} &= \frac{3}{2} P \left(1 - \frac{13+5}{100}\right) - \frac{B}{2} \left(1 - \frac{13+3}{100}\right) \\ &= \frac{3}{2} P \left(\frac{100 - 18}{100}\right) - \frac{B}{2} \left(\frac{100 - 16}{100}\right) \\ &= \frac{3}{2} P \left(\frac{82}{100}\right) - \frac{B}{2} \left(\frac{84}{100}\right) \\ &= \frac{123 P - 42 B}{100} \end{aligned}$$

นั่นคือ ในกรณีที่โรงงานวิเคราะห์ค่า Fiber ได้เท่ากับ 13 ก็สามารถที่จะคำนวณค่า CCS. ได้ทันที โดยเพียงแต่แทนค่า Pol และ Brix ลงใน Factor ของสูตร คือ $\frac{123 P - 42 B}{100}$ เท่านั้น

ตารางค่า Factor ต่าง ๆ ที่โรงงานได้คำนวณไว้

ค่า Fiber	ค่า Factor
10.0	$(127.5P - 43.5B)/100$
10.5	$(126.75P - 43.25B)/100$
11.0	$(126P - 43B)/100$
11.5	$(125.25P - 42.75B)/100$
12.0	$(124.5P - 42.5B)/100$
12.5	$(123.75P - 42.25B)/100$
13.0	$(123P - 42B)/100$
13.5	$(122.25P - 41.75B)/100$
14.0	$(121.5P - 41.5B)/100$
14.5	$(120.75P - 41.25B)/100$

ค่า Fiber	ค่า Factor
15.0	$(120.75P - 41.25B)/100$
15.5	$(119.25P - 40.5B)/100$
16.0	$(118.5P - 40.5B)/100$

ตัวอย่างการคำนวณค่า CCS.

$$\begin{aligned}
 \text{สมมติค่า Pol เท่ากับ } 15.09 & \quad \text{Brix เท่ากับ } 19.42 \\
 \text{Fiber เท่ากับ } 13.0 & \\
 \text{CCS.} &= (123P - 42B)/100 \\
 &= (123 \times 15.09 - 42 \times 19.42)/100 \\
 &= 10.40
 \end{aligned}$$

โดยหลักการที่กำหนดไว้ พนักงานตรวจสอบตัวอย่างโดยการวัดค่า CCS. จะไม่มีโอกาสทราบว่าตัวอย่างนั้นมาจากรถหมายเลขใด จะทราบเพียงแต่ว่าเป็นตัวอย่างเลขที่เท่าใด ทำการตีบ เวลาเท่าใด

พนักงานวิเคราะห์มีหน้าที่รายงานค่า Brix Pol ที่วัดได้ให้พนักงานคำนวณค่า CCS. ดำเนินการคำนวณและบันทึกลงในแบบฟอร์มเรียงไปตามลำดับ

เมื่อได้ตีบอ้อยครบ 24 ชั่วโมง ปิดงบประมาณประจำวันแล้ว ทางห้องวิทยาศาสตร์จะรายงานผลการตรวจ CCS. ไปให้ฝ่ายไร่และฝ่ายบัญชีทราบโดยแยกส่งรายงานให้ฝ่ายละ 1 ชุด ทั้งฝ่ายไร่และฝ่ายบัญชีจะแยกกันสอบกับรายงานการซึ่งอ้อย เพื่อให้ทราบได้ว่าอ้อยตัวอย่างไหนบรรลุรถหมายเลขใด เป็นของใคร ตรวจสอบค่า CCS. ได้เท่าไร ราคาต้นละเท่าใด เพื่อทำรายงานและเอกสารเตรียมไว้จ่ายค่าอ้อยให้ชาวไร่ เมื่อนำหลักฐานการส่งอ้อยมาขอรับเงิน

3.3.5 เหตุผลที่ระบบการกำหนดราคาอ้อยตามคุณภาพตามค่า CCS. ไม่เป็นที่นิยม

แม้ว่าระบบการกำหนดราคาอ้อยตามคุณภาพโดยคือตามค่า CCS. จะดีกว่าและให้ความยุติธรรมมากกว่าแก่ทั้งฝ่ายชาวไร่และโรงงานน้ำตาลก็ตาม แต่โรงงานน้ำตาลเอกชนทั้งหลายยกเว้นโรงงานน้ำตาลสิงห์บุรี ยังไม่ยอมรับวิธีการรับซื้ออ้อยแบบนี้ ด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้

1. ชาวไร่อ้อยยังไม่มี ความเชื่อใจในการตรวจสอบคุณภาพทาง เคมีของอ้อย เนื่องจากชาวไร่ยังไม่เข้าใจในวิธีการวัดและคำนวณค่า CCS. ของอ้อย จึงไม่แน่ใจว่าผลการวิเคราะห์จะถูกต้อง ไม่มีการโกงนอกจากนั้นในระยะแรกโรงงานน้ำตาลเพชรบุรีและปราณบุรีไม่ยอมให้ชาวไร่ส่งตัวแทน เข้ามาดูการทำงานในห้องวิทยาศาสตร์ ดังนั้นชาวไร่จึงเห็นว่าโรงงานอาจโกงโดยการวัดหรือวิเคราะห์ผิด ๆ

2. ในระยะแรกที่โรงงานน้ำตาลเริ่มซื้ออ้อยตามค่า CCS. นั้น ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง CCS. ยังไม่ได้กระจายไปสู่ชาวไร่อ้อยเท่าใดนัก ชาวไร่ยังคงเพาะปลูกอ้อยโดยต้องการให้อ้อยมีน้ำหนักดีแต่เพียงประการเดียว ดังนั้น ราคาอ้อยที่คิดตามค่า CCS. โดยเฉลี่ยแล้วยังต่ำกว่าราคาอ้อยที่ได้รับจากการขายอ้อยตามน้ำหนัก ชาวไร่จึงยังคงขายอ้อยตามน้ำหนักเช่นเดิม ซึ่งสะดวกกว่าและได้รับเงินรวดเร็ว เพราะเมื่อทราบน้ำหนักอ้อยก็สามารถคำนวณเงินจ่ายได้เลยทันที

3. โรงงานน้ำตาลเอกชนส่วนใหญ่อ้างว่ายังไม่พร้อมที่จะรับซื้ออ้อยตามค่า CCS. ถ้าหากจะเปลี่ยนมาใช้วิธีการนี้จะต้องเสียเงินลงทุนเพิ่มขึ้นอีกมากมาย เช่นต้องปรับปรุงเครื่องจักรที่ใช้หีบอ้อยหรืออาจจะต้องเปลี่ยนเครื่องจักรบางตัว ต้องเพิ่มหน่วยงานเช่นฝ่ายเกษตรของโรงงาน เพื่อตรวจสอบวิเคราะห์ค่า CCS. ของอ้อย ต้องซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ นอกจากนั้นแล้วยังต้องจ้างนักเคมีเข้ามาทำการวิเคราะห์ค่าตัวอย่างน้ำอ้อยด้วย

4. โรงงานน้ำตาลบางแห่งมีขนาดการผลิตใหญ่ ในแต่ละวันทำการหีบอ้อยจำนวนมาก ๆ การเก็บตัวอย่างน้ำอ้อยเพื่อนำไปวิเคราะห์หาค่า CCS. ทำให้เสียเวลามาก

สำหรับโรงงานน้ำตาลที่สามารถทำการรับซื้ออ้อยตามคุณภาพได้นั้น ก็เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นโรงงานน้ำตาลรัฐวิสาหกิจ ซึ่งชาวไร่เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ของโรงงานจะไม่โกง นอกจากนั้น โรงงานน้ำตาลรัฐวิสาหกิจก็ยังตั้งใจที่รับซื้ออ้อยตามวิธีนี้ด้วย เนื่องจากเห็นประโยชน์ที่ได้รับ คือได้อ้อยคุณภาพดี ความหวานสูง สามารถผลิตน้ำตาลต่อตันอ้อยได้มากขึ้น และต้องการเป็นตัวอย่างให้แก่โรงงานน้ำตาลโดยทั่วไปให้เห็นประโยชน์ดังกล่าวนี้ด้วย

3.4 ระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์

ความจริงระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์มิใช่ระบบใหม่ โรงงานน้ำตาลบางโรงเคยใช้วิธีการนี้มาแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อปี 2509/10 กล่าวคือ โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรีซึ่งรับซื้ออ้อยตามความหวานได้คิดวิธีการซื้อขายอ้อยโดยให้ชาวไร่เข้ามาร่วม

รับภาระกับโรงงานน้ำตาลด้วยในภาวะที่ราคาน้ำตาลลดต่ำลง นั่นคือ มีการแบ่งรายได้กันในอัตราส่วน 50 : 50 แต่เกิดปัญหาคือ ชาวไร่อ้อยไม่ยินยอมให้มีการขายน้ำตาลในช่วงเวลาที่ราคาน้ำตาลต่ำลง แต่จะให้รอไว้จนกว่าราคาน้ำตาลจะสูงขึ้นจะขายได้ ในที่สุดจึงยกเลิกวิธีการนี้ไป ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 3.3.1

การกำหนดราคาอ้อย โดยการแบ่งปันผลประโยชน์ เป็น เพียงวิธีการที่เพิ่ม เติบโตขึ้นมาเท่านั้น โรงงานน้ำตาลที่เคยรับซื้ออ้อยตามน้ำหนักก็ยังคงใช้น้ำหนัก เป็นปัจจัยสำคัญในการคำนวณราคาอ้อยเพื่อจ่ายเงินให้แก่ชาวไร่อ้อย ส่วนโรงงานน้ำตาลที่เคยรัฐซื้ออ้อยตามความหวานก็จะใช้ราคาอ้อยที่คำนวณได้ตามวิธีการแบ่งปันผลประโยชน์เป็นราคากลาง สำหรับอ้อยที่มี CCS. เท่ากับ 10 ถ้าหาก CCS. เพิ่มขึ้นหรือลดลง ราคาอ้อยก็จะเพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่นเดียวกัน

แม้จะได้มีการซื้อขายอ้อยกันระหว่างโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยมาเป็นเวลานานหลายรูปแบบ แต่ยังมีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาอ้อยไว้อย่างชัดเจนแม้แต่ครั้งเดียว จึงก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารอุตสาหกรรมนี้มาตลอด จนกระทั่งในฤดูการผลิตปี 2525/26 รัฐบาลโดยการสนับสนุนของโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยจึงได้ร่วมกันกำหนดหลัก เกณฑ์ในการสนับสนุนของโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยจึงได้ร่วมกันกำหนดหลัก เกณฑ์ในการกำหนดราคาซื้ออ้อยขึ้น เรียกว่าระบบแบ่งปันผลประโยชน์ 70 : 30 โดยมีผลใช้บังคับสำหรับระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี 2525/26 - 2529/30

3.4.1 ความคิดริเริ่มที่นำเอาระบบกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์มาใช้

จากสภาพผันแปรตามธรรมชาติซึ่งผิดปกติทำให้เกิดภาวะฝนแล้งอย่างหนักติดต่อกันมาเป็นเวลานาน 3 ปี นับตั้งแต่ปี 2521/22 - 2523/24 โดยเฉพาะในฤดูการผลิตปี 2522/23 ซึ่งเป็นปีที่ประสบภาวะฝนแล้งอย่างรุนแรงที่สุดนั้น ก่อนที่โรงงานจะเริ่มทำการเปิดหีบน้ำตาล คณะกรรมการพิจารณาโยบายฯ ได้ทำการประเมินปริมาณอ้อยเบื้องต้นว่า จะมีอ้อยจำนวนทั้งสิ้น 14.218 ล้านตัน และกำหนดราคาอ้อยไว้ตันละ 410 บาท แต่เมื่อโรงงานทำการเปิดหีบแล้ว ปรากฏว่าปริมาณอ้อยมีปริมาณลดต่ำลง เหลือเพียง 12.612 ล้านตัน ประกอบกับในช่วงนั้นราคาน้ำตาลทรายดิบในตลาดโลกสูงขึ้นถึงกระสอบละ 2,004 บาท ทำให้มีการลักลอบนำน้ำตาลทรายออกไปขายต่างประเทศ กลุ่มชาวไร่อ้อยจึงได้รวมตัวกันต่อรองราคาอ้อย ผลักดันให้ราคาอ้อยสูงขึ้นเป็นตันละ 550 - 580 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาที่รัฐบาล

ประกาศไว้มากมาย อันมีผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำตาลและราคาน้ำตาลทรายขาวในประเทศสูงขึ้นมาก จากราคาขายปลีกน้ำตาลทรายขาวที่ทางการประกาศควบคุมไว้ราคาภิโกลรัมละ 7.50 บาท ปรากฏว่าราคาที่ขายกันจริงในท้องตลาดสูงถึงภิโกลรัมละ 20 - 25 บาท นอกจากนั้นผู้ค้ำน้ำตาลยังได้กักตุนน้ำตาลไว้เพื่อเก็งกำไรอีกด้วย ก่อให้เกิดการขาดแคลนน้ำตาลทรายขาวภายในประเทศอย่างรุนแรง และเกิดความเดือดร้อนกันโดยทั่วไปทั้งอุตสาหกรรมที่ใช้น้ำตาลเป็นวัตถุดิบและผู้บริโภคโดยตรง

ในฤดูการผลิตปี 2523/24 ภาวะดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก ปริมาณอ้อยจึงสูงขึ้นเป็น 18.651 ล้านตัน ผลิตน้ำตาลทรายขาวได้ 602,353 ตัน และน้ำตาลทรายดิบ 1,000,293 ตัน ภาวะการค้ำน้ำตาลทรายขาวภายในประเทศได้คลี่คลายไปจนเป็นปกติ ประชาชนสามารถซื้อน้ำตาลได้โดยสะดวกในราคาที่ไม่สูงกว่าที่ทางราชการกำหนด ทางด้านชาวไร่อ้อยก็สามารถขายอ้อยได้ในราคาสูงถึงตันละ 650 บาท สภาพทั่วไปอยู่ในภาวะซึ่งเป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย

จากการที่ราคาอ้อยสูง เป็นประวัติการณ์ในฤดูการผลิตปี 2523/24 และในขณะเดียวกันปรากฏว่าพืชเกษตรอื่น ๆ อันได้แก่ มันสำปะหลัง และสับปะรดมีราคาต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับราคาอ้อย เกษตรกรต่างมีความเห็นว่าอ้อยมีราคาดีจึงหันมาปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น เพราะคาดว่าจะได้รายได้ดีกว่าปลูกพืชอื่น ชาวไร่อ้อยเดิมก็ขยายพื้นที่เพาะปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น ประกอบกับดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยอย่างมาก ฝนตกอย่างสม่ำเสมอและมีปริมาณน้ำมากในช่วงที่อ้อยอยู่ในภาวะเจริญเติบโต อ้อยจึงเจริญงอกงามมาก ทำให้ผลผลิตอ้อยต่อไร่สูงขึ้น ปริมาณอ้อยมีมากเกินความต้องการ สถานการณ์ของอุตสาหกรรมในฤดูการผลิตปี 2524/25 จึงกลับกลายเป็นตรงกันข้าม กับปี 2523/24 กล่าวคือ การประเมินขั้นต้นของคณะกรรมการพิจารณานโยบายฯ ซึ่งคาดว่าจะมีประมาณ 25.09 ล้านตัน และได้กำหนดราคาอ้อยไว้ตันละ 510 บาท รวมกับเงินชดเชยที่รัฐบาลจ่ายให้อีก 30 บาท รวมเป็นราคาอ้อยตันละ 540 บาทนั้น ปรากฏว่าเมื่อโรงงานน้ำตาลได้ปิดทึบแล้ว ปริมาณอ้อยได้เพิ่มขึ้นจากที่ประมาณการไว้เป็น 30.264 ล้านตัน นอกจากนั้นราคาน้ำตาลทรายดิบในตลาดโลกซึ่งมีราคาสูงถึงกระสอบละ 2,004 บาทในเดือนตุลาคม 2523 ได้ลดต่ำลงเป็นลำดับจนเหลือเพียงกระสอบละ 1,104 บาทในเดือนมีนาคม 2524 และเหลือเพียงกระสอบละ 765 บาทในเดือนพฤษภาคม 2524 ราคาอ้อยจึงลดต่ำลงเป็นล้นหลาม จากตันละ 540 บาท เหลือตันละ 340 บาท 300 บาท และ 250 บาทในที่สุด

อนึ่งในช่วงที่กำลังมีปัญหาปริมาณอ้อยมากเกินความต้องการในปี 2524/25 นั้น

กระทรวงอุตสาหกรรม สมาคมโรงงานน้ำตาลทั้งสอง และสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทยได้
 ทำความเข้าใจต่อกันและได้มีประกาศลงวันที่ 29 มีนาคม 2525 ร่วมกันคลี่คลายปัญหาราคาอ้อย
 ให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการเกี่ยวกับปริมาณอ้อยที่ยัง เหลืออยู่ตั้งแต่
 วันที่ 1 เมษายน 2525 ดังนี้

1. ชาวไร่อ้อยตกลงจะส่งมอบอ้อยให้แก่โรงงานน้ำตาล เพื่อทำการผลิตน้ำตาลตาม
 ปกติต่อไป
2. โรงงานน้ำตาลให้คำมั่นต่อชาวไร่อ้อยว่า อ้อยที่ชาวไร่อ้อยส่งมอบแก่โรงงานน้ำตาล
 1 ตันอ้อย จะถือว่าทำการหีบน้ำตาลทรายได้ 90 กิโลกรัม โดยไม่คำนึงถึงว่าโรงงานน้ำตาลใด
 จะมีประสิทธิภาพในการทำได้หรือไม่ และแม้ว่าจะ เป็นปลายฤดูหีบก็ตาม
3. น้ำตาลทรายที่หีบได้นั้นตกลงให้เป็นของชาวไร่อ้อยร้อยละ 70 และเป็นของ
 โรงงานน้ำตาลร้อยละ 30 ส่วนของชาวไร่อ้อยนั้น เป็นสิทธิ์ของชาวไร่อ้อยที่จะทำการขายตาม
 ภาวะราคาของตลาดโลก หรือถ้าชาวไร่อ้อยไม่ประสงค์จะเสี่ยง จะกำหนดราคาอ้อยตันละ 440 บาท
 (โดยไม่รวมเงินชดเชยจากรัฐบาลอีกตันละ 30 บาท) ก็กระทำได้

จากการที่สมาคมโรงงานน้ำตาลทั้งสองและสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็น
 เป็นองค์กรชาวไร่อ้อยองค์กรเดียวในขณะนั้น ได้ทำความเข้าใจและตกลงกันดังกล่าว จึงเป็น
 วิธีทางที่ดีที่สุดในการคลี่คลายปัญหาที่มีอยู่ทั้งหมดในฤดูกาลผลิตปี 2524/25 ให้ลุล่วงไปด้วยดี

บทเรียนที่ได้รับจากปัญหาราคาอ้อยในฤดูกาลผลิตปี 2522/23 และฤดูกาลผลิตปี
 2524/25 ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดแนวความคิดที่จะนำเอาาระบบการกำหนดราคาอ้อย โดยการ
 แบ่งปันผลประโยชน์ (Sharing System) เข้ามาใช้ในการกำหนดราคาอ้อย แต่เนื่องจาก
 ในขณะนั้นอุตสาหกรรมน้ำตาลของประเทศไทยยังไม่ได้มีการจัดรูปองค์กรให้สอดคล้องกับแนวทาง
 ดังกล่าว ทั้งองค์กรภายในประเทศและองค์กรที่รับผิดชอบด้านการขายน้ำตาลไปต่างประเทศ จึง
 ไม่สามารถที่จะนำแนวทางดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริงจังได้ อย่างไรก็ตาม แนวทางการ
 แบ่งปันผลประโยชน์ได้เกิดขึ้นและ เป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้บริหารของสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย
 และกลุ่มผู้บริหารของโรงงานน้ำตาล

จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในฤดูกาลผลิตปี 2523/24 แนวความคิดเกี่ยวกับการ
 กำหนดราคาอ้อยด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์นี้ก็ได้รับการยอมรับจากชาวไร่อ้อยทั่วไป โดยผ่าน
 คณะกรรมการบริหารของสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย ซึ่งเสนอความคิดต่อทางราชการ

และผลักดันให้มีการจัดตั้งสำนักงานกลางจัดจำหน่ายน้ำตาลทรายขาวขึ้น เพื่อควบคุมดูแลและจัดระเบียบในการค้ำน้ำตาลทรายขาวภายในประเทศมิให้ราคาตลาดต่ำลง อันเป็นการเริ่มต้นของการรักษารายได้จากการขายน้ำตาลทรายขาวภายในประเทศให้อยู่ในระดับที่พอสมควร และรายได้ที่เกิดจากการจัดระเบียบการค้ำน้ำตาลทรายขาวภายในประเทศ โดยผ่านสำนักงานกลางนี้ได้นำไปใช้ในการกำหนดราคาอ้อยทั้งหมด ชาวไร่อ้อยจึงเห็นเป็นโอกาสที่จะต้องเข้าร่วมในการจัดระเบียบในการจำหน่ายน้ำตาลของประเทศ ทั้งการจำหน่ายน้ำตาลทรายขาวในประเทศ และการจำหน่ายน้ำตาลทรายดิบไปต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ต่อราคาอ้อยตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

เมื่อเข้าสู่ฤดูกาลผลิตปี 2525/26 จากการคาดคะเนของ C.Czarnikow ผลผลิตน้ำตาลของโลกจะมีจำนวน 97.62 ล้านตัน¹ ในขณะที่ปริมาณความต้องการบริโภคมีเพียง 91.12 ล้านตัน โดยเฉพาะประชาคมเศรษฐกิจยุโรป มีน้ำตาลส่วนเกินอยู่เป็นจำนวนถึง 6.776 ล้านตัน เนื่องจากปริมาณผลผลิตน้ำตาลในฤดูกาลผลิตน้ำตาลในฤดูกาลผลิตปีที่ผ่านมาจำนวนมากเกินความต้องการบริโภค ประกอบกับการบริโภคน้ำตาลของโลกลดลง เพราะมีการใช้น้ำเชื่อมจากข้าวโพดและสารให้ความหวานอย่างอื่นทดแทนเป็นจำนวนประมาณ 5 ล้านตัน หรือประมาณ 9 เปอร์เซ็นต์ของการบริโภคน้ำตาลของโลก จึงมีผลให้ราคาน้ำตาลในตลาดโลกลดลงอย่างรวดเร็วมากจนกระทั่งเหลือเพียงกระสอบละ 347 บาท ในเดือนมิถุนายน 2525 ซึ่งต่ำกว่าต้นทุนการผลิตอ้อย ในวงการน้ำตาลของโลกมีความเชื่อว่า ถ้าหากผลผลิตน้ำตาลของประเทศผู้ผลิตรายใหม่ไม่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญแล้ว ราคาน้ำตาลในตลาดโลกจะอยู่ในราวกระสอบละ 354 - 405 บาท และจะทรงตัวอยู่ต่อไปอีก เช่นนี้ตลอดระยะเวลาการผลิตในปีหน้า เพราะระดับปริมาณน้ำตาลคงเหลือในปลายปีซึ่งหมบมาจากปีก่อนมีจำนวนค่อนข้างสูง

จากสถานการณ์ของโลกดังกล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากในฤดูกาลผลิตปี 2525/26 ปริมาณอ้อยที่ผลิตได้รวมทั้งสิ้น 23.916 ล้านตัน ผลิตน้ำตาลทรายขาวได้ 825,333 ตัน และน้ำตาลทรายดิบ 1,387,301 ตัน แต่โดยที่การบริโภคน้ำตาลภายในประเทศมีจำนวนเพียง 450,000 - 500,000 ตันเท่านั้น ปัญหาการส่งออกน้ำตาลทรายส่วนที่เหลือจากการบริโภคภายในประเทศเป็นจำนวนถึง 4 ใน 5 ของปริมาณน้ำตาลที่ผลิตได้ในระยะที่ราคาน้ำตาลในตลาดโลกต่ำ จึงเป็นปัญหาที่ยากแก่การแก้ไข

โดยที่

¹ สภาหอการค้าไทย, "น้ำตาล" ใน รายงานภาวะการค้าของประเทศไทยประจำปี

และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่ออุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของประเทศไทย ซึ่งได้เจริญเติบโตมาเป็นลำดับจนสามารถส่งออกได้เป็นมูลค่าถึง 12.849 ล้านบาทในปี 2525 นอกจากนั้นยังมีรายได้จากการส่งออกกากน้ำตาลซึ่งเป็นผลพลอยได้และรายได้อื่น ๆ อันเกิดจากอุตสาหกรรมนี้รวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 40,000 ล้านบาทอีกด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมของประเทศไทยตระหนักดีว่า ถ้าหากรัฐบาลไม่เตรียมการแก้ไขปัญหาโดยรีบด่วนและไม่จัดการอุตสาหกรรมนี้ให้สามารถดำเนินการผลิตให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ในปี 2525/26 ไปได้แล้ว อุตสาหกรรมนี้ก็อาจจะล้มละลายไปในที่สุด เกษตรกรที่มีอาชีพปลูกอ้อยก็ต้องล้มเลิกไปด้วย แรงงานตัดอ้อยและแรงงานในโรงงานน้ำตาลก็จะขาดแหล่งประกอบอาชีพ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ยากแก่การแก้ไขในโอกาสต่อไป และเมื่อถึงเวลาที่ราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลกดีขึ้น ประเทศไทยก็จะมีอ้อยและน้ำตาลที่จะมารับผลประโยชน์จากการที่ตลาดโลกฟื้นตัวขึ้นนี้ได้

ดังนั้น เพื่อที่จะรักษาเสถียรภาพของราคาอ้อยให้อยู่ในระดับที่ไม่ต่ำเกินไป จนชาวไร่อยู่ไม่ได้ และเพื่อความอยู่รอดของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลที่มีความสำคัญยิ่งต่อ เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลจึงได้หาทางออกด้วยการแสวงหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมจากต่างประเทศเพื่อประคับประคองอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้รัฐบาล โรงงานน้ำตาล และชาวไร่อ้อยต้องจัดองค์การร่วมกันในด้านการค่าน้ำตาลกับต่างประเทศขึ้นอีก คือ บริษัทอ้อยและน้ำตาลไทยจำกัด เพื่อทำหน้าที่กู้เงินจากต่างประเทศและจำหน่ายน้ำตาลทรายไปต่างประเทศเป็นจำนวนปีละ 600,000 ตัน มากน้อยร้อยละ 5 เป็นเวลา 5 ปี โดยทั้งสามฝ่ายตกลงที่จะใช้ราคาน้ำตาลที่จำหน่ายน้ำตาลทรายดิบจำนวนนี้เป็นราคามาตรฐานในการกำหนดราคาอ้อย

การจัดรูปองค์การใหม่โดยมีสำนักงานกลางจัดจำหน่ายน้ำตาลทรายขาวเป็นหลักในการจำหน่ายน้ำตาลทรายภายในประเทศ และมีบริษัทอ้อยและน้ำตาลไทยจำกัดเป็นหลัก ในการจำหน่ายน้ำตาลทรายไปต่างประเทศนี้ได้นำไปสู่เป้าหมายอันสำคัญยิ่งคือ การวางระบบให้ชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาลร่วมกันรับผิดชอบในการดูแลผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งในโอกาสเดียวกันนี้ โดยความตั้งใจในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังของรัฐบาล แม้บทกฎหมายโดยตรงคือพระราชบัญญัติน้ำตาลทราย พ.ศ. 2511 จะไม่มีบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้กระทำการดังกล่าวก็ตาม แต่รัฐบาลได้อาศัยการประสานนโยบายและกฎหมาย รวมทั้งความร่วมมือของทุกฝ่าย จึงสามารถจัดระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์ 70 : 30 ได้โดยความเรียบร้อย ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์ เรื่องปริมาณการผลิตน้ำตาลทรายและเงื่อนไข และราคาในการรับซื้ออ้อยสำหรับฤดูการผลิตปี 2525/26 - 2529/30

ฉบับลงวันที่ 29 ตุลาคม 2525

3.4.2 หลักการและการทำงานของระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์

3.4.2.1 ปรัชญาพื้นฐานของระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์ มีดังนี้¹

1. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้านการผลิตระหว่างอ้อยและน้ำตาล และระหว่างโรงงานน้ำตาลกับชาวไร้อ้อย หมายความว่า น้ำตาลทรายและผลผลิตพลอยได้จากโรงงานนั้นเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของโรงงานน้ำตาลและชาวไร้อ้อย ซึ่งจะต้องจัดสรรปันส่วนกันอย่างยุติธรรม บางประเทศแบ่งกันเป็นตัวน้ำตาลจริง ๆ แต่บางประเทศแบ่งปันกันเป็นตัวเงินหรือรายได้

2. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการจัดจำหน่าย กล่าวคือ เมื่อน้ำตาลและผลผลิตพลอยได้เป็นผลประโยชน์ร่วมกันแล้ว ก็ต้องจัดจำหน่ายร่วมกันหรือจัดจำหน่ายโดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นร่วมกัน

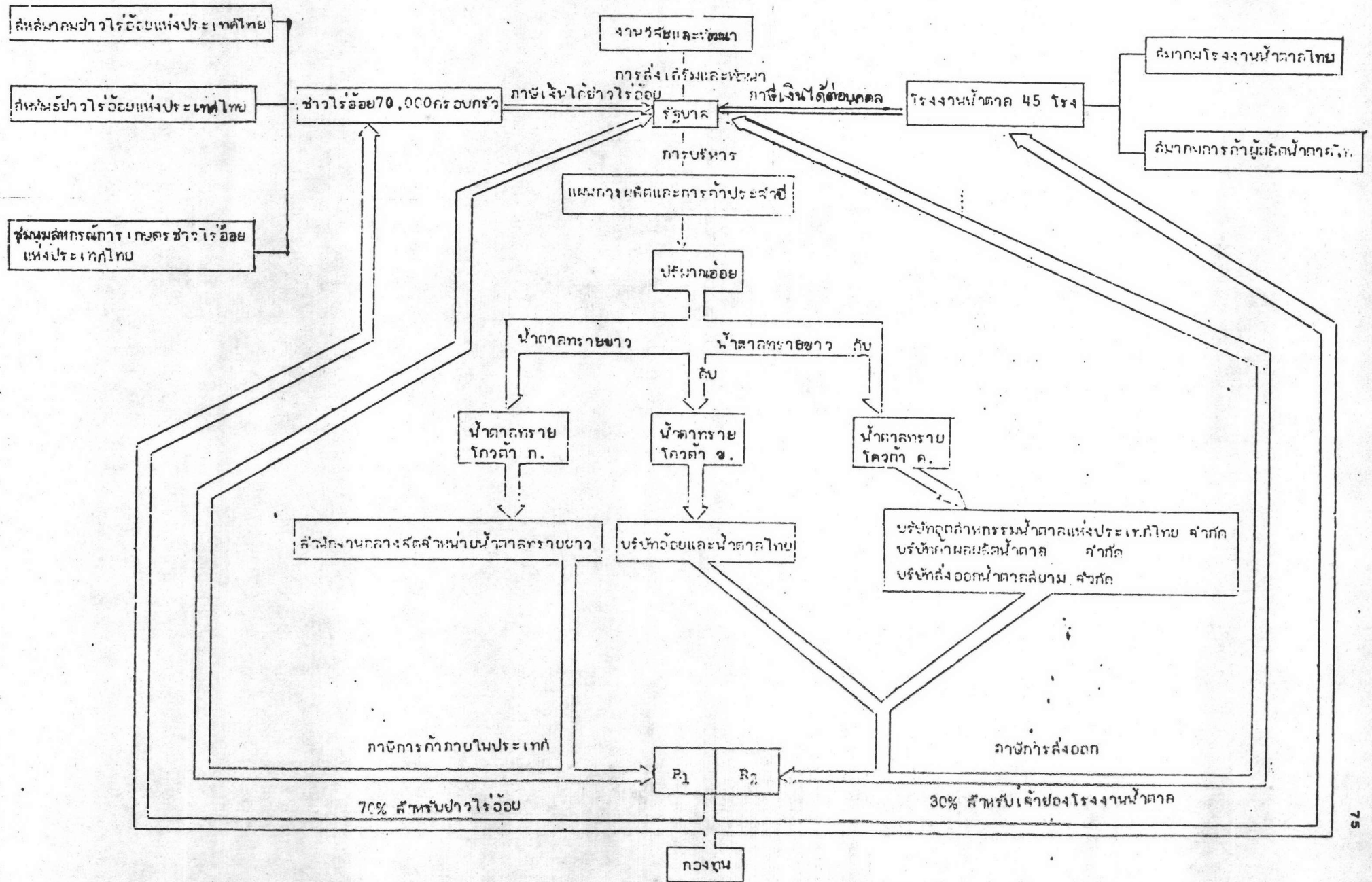
3. ความเป็นธรรมของการจัดแบ่งรายได้ ซึ่งชาวไร้อ้อยและโรงงานน้ำตาลจะต้องร่วมกันกำหนดเป็นสัดส่วนที่ต้องยอมรับทั้งสองฝ่าย ในขั้นต้นนี้มีการยอมรับกันโดยทั่วไปโดยการแบ่งผลประโยชน์กันตามสัดส่วนของการลงทุน ซึ่งอัตราส่วนสากลอยู่ระหว่าง 65 ต่อ 35 และ 70 ต่อ 30 แล้วแต่สภาพทางเศรษฐกิจ เทคนิคในการผลิตและการลงทุนของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยกำหนดไว้ในอัตรา 70 ต่อ 30 โดย 70 เป็นของชาวไร้อ้อย และ 30 เป็นของโรงงานน้ำตาล

3.4.2.2 โครงสร้างของระบบการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งผลประโยชน์

หลักการของระบบนี้เป็นการทำงานร่วมกันทั้งด้านการผลิตและการจำหน่าย ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของทั้งฝ่ายชาวไร้อ้อย โรงงานน้ำตาล และรัฐบาล^๑ เป็นการสร้างระบบความสัมพันธ์อย่างครบวงจร ตั้งแต่การผลิต การจำหน่ายและการจัดสรรปันส่วน

¹ อำนวย ปะติเส. "การกำหนดราคาอ้อยโดยระบบแบ่งผลประโยชน์ 70 : 30

แผนภาพที่ 3.4 แสดงการจัดองค์กรในการบริหารระบบแบ่งปันผลประโยชน์

รายได้ที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมนี้ดังแผนภาพที่ 3.4

การควบคุมการผลิตร่วมกัน ระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ เป็นระบบที่ต้องหารายได้ร่วมกัน ดังนั้นน้ำตาลทรายทุกกระสอบที่ผลิตได้จะต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะหากมีน้ำตาลที่ผลิตได้แต่ไม่บันทึกในบัญชีของโรงงานน้ำตาลก็จะทำให้ส่วนแบ่งของชาวไร่ขาดหายไป 100 % ฉะนั้นทางราชการโรงงานน้ำตาลชาวไร่อ้อยจึงได้ร่วมกันวางระบบควบคุมการผลิตที่รัดกุม คือในแต่ละฤดูการผลิตจะมีการส่งผู้แทนจากฝ่ายต่าง ๆ ไปทำการควบคุมการผลิต และการเคลื่อนย้ายน้ำตาลจากโรงงานและประกอบด้วย

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมการค้าภายในตาม พรบ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522

2. พนักงานและเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตาม พรบ. อ้อยและน้ำตาล พ.ศ. 2527

พนักงาน เหล่านี้จะกระจายการควบคุมการผลิตและการเคลื่อนย้ายน้ำตาลของโรงงานน้ำตาลตลอด 24 ชั่วโมง ในจุดที่สำคัญ ๆ คือ จุดที่รับอ้อย จุดที่น้ำตาลตกห้องซึ่งน้ำหนักโกดังต่าง ๆ บัญชีแสดงการผลิต การเคลื่อนย้ายน้ำตาลออกจากโรงงาน หรือสถานที่เก็บของโรงงาน จะต้องตรวจสอบให้ตรงกัน

การควบคุมการจำหน่ายร่วมกัน

สำหรับการจำหน่ายน้ำตาลในประเทศไทยมีสำนักงานกลางจัดจำหน่ายน้ำตาลทรายขาวซึ่งเป็นลักษณะของตลาดกลาง สำหรับการซื้อขายน้ำตาลทรายกันระหว่างสมาชิกของสำนักงานกลาง ๆ คือ โรงงานน้ำตาลซึ่งเป็นผู้ขายกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้น้ำตาลทรายเป็นวัตถุดิบในการผลิต และยี่ปี่วหรือผู้ค้าส่งน้ำตาลเป็นผู้ซื้อ

สำนักงานกลาง ๆ มีหน้าที่ร่วมมือกับทางราชการในการควบคุมดูแลและตรวจสอบให้โรงงานน้ำตาลและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการโดยเคร่งครัดโดยมีการบริหารและควบคุมการค้า เนินงานกันเองระหว่างโรงงานน้ำตาลทราย

ต่อมาเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2528 ได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมให้ยุบสำนักงานกลาง ๆ และคณะกรรมการน้ำตาลทรายได้เข้ามารับผิดชอบ บริหารงานชั่วคราว

การจำหน่ายน้ำตาลไปต่างประเทศนั้น ได้มีการการจัดตั้งบริษัทร่วมของชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาลและกระทรวงอุตสาหกรรม คือ บริษัทอ้อยและน้ำตาลไทย จำกัด โดยจุด

ทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2525 มีทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท ประกอบด้วยผู้ถือหุ้น 3 ฝ่าย

กระทรวงอุตสาหกรรม	66,668	หุ้น
โรงงานน้ำตาล	66,666	หุ้น
ชาวไร่อ้อย	66,666	หุ้น

หน้าที่สำคัญของบริษัทอ้อยและน้ำตาล ๗ มีสองประการคือ

1. แสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลในฤดูกาลผลิตปี 2525/26 (และฤดูอื่นตามควรแก่สถานการณ์)

2. จัดจำหน่ายน้ำตาลทรายโคเวต้า ข.¹ ปีละ 600,000 ตัน มากหรือน้อยร้อยละ 5 เพื่อนำรายได้มาแบ่งปันกันระหว่างโรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยและให้ถือราคาที่สูงออกผ่านบริษัทนี้ เป็นราคาพื้นฐานในการคิดราคาน้ำตาลทรายดิบสำหรับโคเวต้า ค. เพื่อจะนำไปคำนวณรายได้ตามวิธีแบ่งปันผลประโยชน์ต่อไป

3.4.2.3 วิธีการซื้อขายอ้อย

วิธีการซื้อขายอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์ไม่แตกต่างจากวิธีการซื้อขายอ้อยตามน้ำหนักและตามคุณภาพมากนัก ดังได้กล่าวแล้วว่าวิธีการซื้อขายนี้เป็นเพียงวิธีการที่เพิ่มเติมขึ้นมาเท่านั้น โรงงานน้ำตาลโรงใดที่ซื้อขายอ้อยตามน้ำหนักก็ยังคงใช้น้ำหนักเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคาอ้อยเพื่อจ่ายให้แก่ชาวไร่ และสำหรับโรงงานน้ำตาลที่ซื้อขายอ้อยตามคุณภาพความหวานหรือค่า CCS. ก็จะใช้วิธีการเดิมโดยเพียงแต่กำหนดค่า CCS. ของอ้อยเท่ากับ 10 เป็นมาตรฐาน สำหรับราคาอ้อยที่คำนวณได้ตามระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ถ้าหากค่า CCS. มากหรือน้อยกว่ามาตรฐานราคาอ้อยก็จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามส่วน

3.4.2.4 การกำหนดราคาอ้อย

การกำหนดราคาอ้อยหรือการคำนวณราคาอ้อยจะแบ่ง เป็นสองขั้นตอนคือ ราคาอ้อยเบื้องต้น คำนวณจากประมาณการรายรับสุทธิจากการขายน้ำตาลทั้งภายในและต่างประเทศ ตามสูตรการคำนวณ

¹

ดู การจัดสรรปริมาณการผลิตน้ำตาลทราย เพิ่มเติมในภาคผนวก ก. หน้า 134

$$P_c = 0.70 (R_1 + R_2)$$

- โดยที่
- P_c คือ ราคาอ้อย (บาทต่อตัน)
  - R_1 คือ รายรับสุทธิจากการขายน้ำตาลภายในประเทศ (บาท)
  - R_2 คือ รายรับสุทธิจากการขายน้ำตาลไปต่างประเทศ (บาท)
  - Q_c คือ ปริมาณอ้อย เข้าหีบทั้งสิ้น (ตัน)

0.7 หรือ 70 % คือ ส่วนแบ่งที่ชาวไร่อ้อยได้รับตามที่ได้ตกลงร่วมกัน

ผลที่ได้จากการคำนวณนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ให้ถือเป็นราคาอ้อยเบื้องต้น และประมาณสิ้นเดือนกันยายนของทุกปีจะมีการกำหนดราคาอ้อยแท้จริง อีกครั้งหนึ่งโดยใช้รายรับจากการขายน้ำตาลและปริมาณอ้อยทั้งหมดที่เกิดขึ้นจริง ๆ แล้วคำนวณตามสูตรดังกล่าวข้างต้น ถัดหากราคาอ้อยที่แท้จริงน้อยกว่าราคาอ้อยเบื้องต้นส่วนที่ต่างกันให้ถือว่าชาวไร่เป็นลูกหนี้และให้โรงงานหักเงินจำนวนที่ถือว่าชาวไร่ เป็นหนี้จากราคาอ้อยเบื้องต้นของฤดูกาลผลิตปีต่อไป

จะเห็นได้ว่าการกำหนดราคาอ้อยภายใต้ระบบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. R_1 ซึ่ง R_1 ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ การควบคุม การผลิตน้ำตาลของโรงงานให้เป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด ประสิทธิภาพการค้า เติมนการของสำนักงานกลางจัดจำหน่ายน้ำตาลทรายขาว รวมทั้งการป้องกันและปราบปรามน้ำตาลเถื่อนที่ผลิตขึ้นโดยไม่ได้ลงบัญชีการผลิตและการจำหน่ายโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
2. R_2 ซึ่ง R_2 ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายหรือการกำหนดราคาของน้ำตาลตามสัญญาระยะยาว 5 ปี ๆ ละ 600,000 ตันของบริษัทอ้อยและน้ำตาล
3. ปริมาณอ้อยที่เข้าหีบในโรงงานน้ำตาลแต่ละฤดูกาลผลิตซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นที่เพาะปลูกอ้อย การบำรุงรักษาต้นอ้อย รวมทั้งสภาพดินฟ้าอากาศ

ดังนั้นการที่ชาวไร่จะได้ราคาอ้อยสูงหรือต่ำ เพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับ การควบคุม การบริหาร และการจัดการกับปัจจัยทั้งสามประการข้างต้นให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นั้นย่อมหมายถึงความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายชาวไร่อ้อย โรงงานน้ำตาล และรัฐบาลนั่นเอง

3.4.2.5 สัญญาซื้อขายอ้อยตามระบบแบ่งปันผลประโยชน์

สัญญาซื้อขายอ้อยตามระบบแบ่งปันผลประโยชน์นี้ เป็นสัญญาสามฝ่าย ระหว่างโรงงานน้ำตาลทรายต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า ผู้ซื้อ กับสมาคมชาวไร่อ้อยต่าง ๆ ซึ่งเป็นสมาชิกสหพันธ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทยซึ่งเรียกว่า ผู้ขายฝ่ายหนึ่ง กับกระทรวงอุตสาหกรรม และหรือบริษัทอ้อยและน้ำตาลไทยซึ่งเรียกว่า ผู้รับมอบฝ่ายหนึ่ง โดยคู่สัญญาทั้งสามฝ่ายตกลงยืนยันที่จะปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์ เรื่องกำหนดปริมาณการผลิตน้ำตาลทรายเงื่อนไขและราคาในการรับซื้ออ้อยสำหรับฤดูกาลผลิตปี 2525/26 - 2529/30 โดยเคร่งครัด สาระของสัญญามีดังนี้

1. กำหนดวิธีการซื้อขายอ้อย

โรงงานน้ำตาลและชาวไร่อ้อยตกลงที่จะซื้อขายอ้อยโดยการแบ่งรายได้สุทธิที่ได้จากการขายน้ำตาลทรายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในแต่ละฤดูกาลผลิต ในอัตราส่วนร้อยละ 70 เป็นของชาวไร่อ้อยและร้อยละ 30 เป็นของโรงงานน้ำตาล โดยผลพลอยได้ทุกชนิดจากการที่อ้อย เพื่อผลิตน้ำตาลทรายให้ตกเป็นของโรงงานไม่ต้องนำมารวมคำนวณราคาอ้อย

2. การจ่ายเงินค่าอ้อย

2.1 ก่อนที่จะทราบราคาอ้อยที่แท้จริงซึ่งคำนวณเมื่อสิ้นปีการผลิตโรงงานน้ำตาลตกลงที่จะจ่ายค่าอ้อยเบื้องต้นเดือนละ 2 งวด นับแต่วันที่โรงงานเปิดหีบ คืออ้อยที่ส่งมอบโรงงานระหว่างวันที่ 1 - 15 ของเดือนใดให้ชำระเงินภายในวันที่ 22 ของเดือนนั้น และอ้อยที่ส่งมอบระหว่างวันที่ 16 ถึงสิ้นเดือนให้ชำระเงินภายในวันที่ 7 ของเดือนถัดไป การจ่ายเงินแต่ละงวดให้จ่ายเป็นเงินสดครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งจ่ายเป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้ามีกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระในแต่ละงวด

2.2 ในกรณีที่โรงงานน้ำตาลรับซื้ออ้อยตามค่า CCS ให้ใช้ราคาอ้อยเบื้องต้น และราคาอ้อยแท้จริงตามที่ทางราชการประกาศโดยกำหนดคุณภาพ CCS. เท่ากับ 10 เป็นเกณฑ์ อ้อยที่มี CCS. สูงหรือต่ำกว่า 10 ให้ปรับราคาขึ้นลง CCS. ละ 20 บาทหรือ 0.1 CCS. ต่อ 2 บาท

อย่างไรก็ตาม โรงงานน้ำตาลอาจปฏิเสธการรับซื้ออ้อย ถ้าหากอ้อยมี CCS. ต่ำกว่า 6.0 ได้ กล่าวคือ ในทางปฏิบัติอาจเกิดเหตุการณ์ขึ้นได้ 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 โรงงาน

น้ำศาลทำการตรวจสอบวัดค่า CCS. ของอ้อยก่อนเข้าหีบ ถ้าหาก CCS. ของอ้อยที่ตรวจสอบได้ต่ำกว่า 6.0 โรงงานสามารถที่จะปฏิเสธการรับซื้ออ้อย จำนวนนั้นได้ หรือ กรณีที่ 2 ในขั้นต้น โรงงานไม่ได้ทำการตรวจสอบค่า CCS. ของอ้อย ดังนั้นเมื่ออ้อยเข้าหีบแล้วและโรงงานได้ทำการตรวจสอบค่า CCS. ของน้ำอ้อยที่ได้จากลูกหีบชุดแรก หากปรากฏว่า CCS. ต่ำกว่า 6.0 โรงงานก็จะต้องชดเชยค่าอ้อยให้แก่ชาวไร่ ดังนี้

- 1) CCS. ต่ำกว่า 4.0 ชดเชยให้ตันละ 75 บาท
- 2) CCS. ระหว่าง 4.0 - 6.0 ชดเชยให้ตันละ 150 บาท

2.3 หลังจากทางราชการได้ประกาศราคาอ้อยที่แท้จริง ซึ่งคำนวณได้ตามสูตรแล้ว ถ้าหากราคาอ้อยที่คำนวณได้สูงกว่าราคาอ้อยที่คำนวณได้สูงกว่าราคาอ้อย เบื้องต้น โรงงานน้ำตาลจะต้องจ่ายเงินส่วนแตกต่างนั้นให้แก่ชาวไร่อ้อยภายในวันที่ 15 ของเดือนตุลาคม ของปีนั้น (อาจมีการเปลี่ยนแปลง เวลาชำระ เงินไปยังตามความจำเป็นในแต่ละปี) แต่ถ้าราคาอ้อยที่คำนวณได้น้อยกว่าราคาอ้อย เบื้องต้น ส่วนแตกต่างนั้นถือว่าชาวไร่เป็นลูกหนี้ซึ่ง โรงงานน้ำตาล จะหักเงินจำนวนนี้จากราคาอ้อย เบื้องต้นในฤดูการผลิตต่อไป

3. การส่งมอบน้ำตาลทรายดิบ

เนื่องจากบริษัทอ้อยและน้ำตาล ฯ เป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการขายน้ำตาลทรายดิบจำนวน 600,000 ตันไปต่างประเทศ ดังนั้น จึงให้โรงงานน้ำตาลส่งมอบน้ำตาลทรายดิบจำนวนดังกล่าวให้แก่บริษัท ฯ เพื่อดำเนินการต่อไป

4. การหักเงินบำรุงสมาคม

โรงงานน้ำตาลจะหักเงินจากชาวไร่อ้อยที่นำอ้อยมาส่ง โรงงานก่อนจ่ายราคาอ้อย เบื้องต้นแก่ชาวไร่แต่ละงวดทุก ๆ งวด โดยจ่ายเงินที่หักไว้ให้แก่ชาวไร่อ้อยตามจำนวนที่ส่งมอบ เพื่อเป็นสวัสดิการบำรุงสมาคมชาวไร่อ้อยต่าง ๆ

5. โรงงานน้ำตาลสามารถปฏิเสธการรับซื้ออ้อยในกรณีต่อไปนี้ คือ

5.1 อ้อยที่ถูกไฟไหม้เกินกว่า 7 ชั่วโมง เนื่องจากอ้อยที่ไหม้ไฟจะเกิดปฏิกิริยาทางเคมีในต้นอ้อยและหลังจากที่อ้อยถูกไฟไหม้เกินกว่า 72 ชั่วโมง ปริมาณน้ำตาลในต้นอ้อยจะสูญหายไปมาก ซึ่งทำให้โรงงานเสียเปรียบชาวไร่อ้อย

5.2 อ้อยที่ยืดยาวเกินปกติ หรือมีภายใน ราก หน่อ ติดมามากเกินไป ซึ่ง

เมื่อหักน้ำหนักยอต่ออ้อย กากใบ ราก หน่อ และสิ่งสกปรกต่าง ๆ แล้ว จะทำให้น้ำหนักอ้อยต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ทำให้ปริมาณอ้อยที่เข้าหีบน้อยลง แต่โรงงานจะต้องจ่ายเงินค่าอ้อยจำนวนมาก โรงงานจึงอาจไม่รับซื้ออ้อยลักษณะดังกล่าว

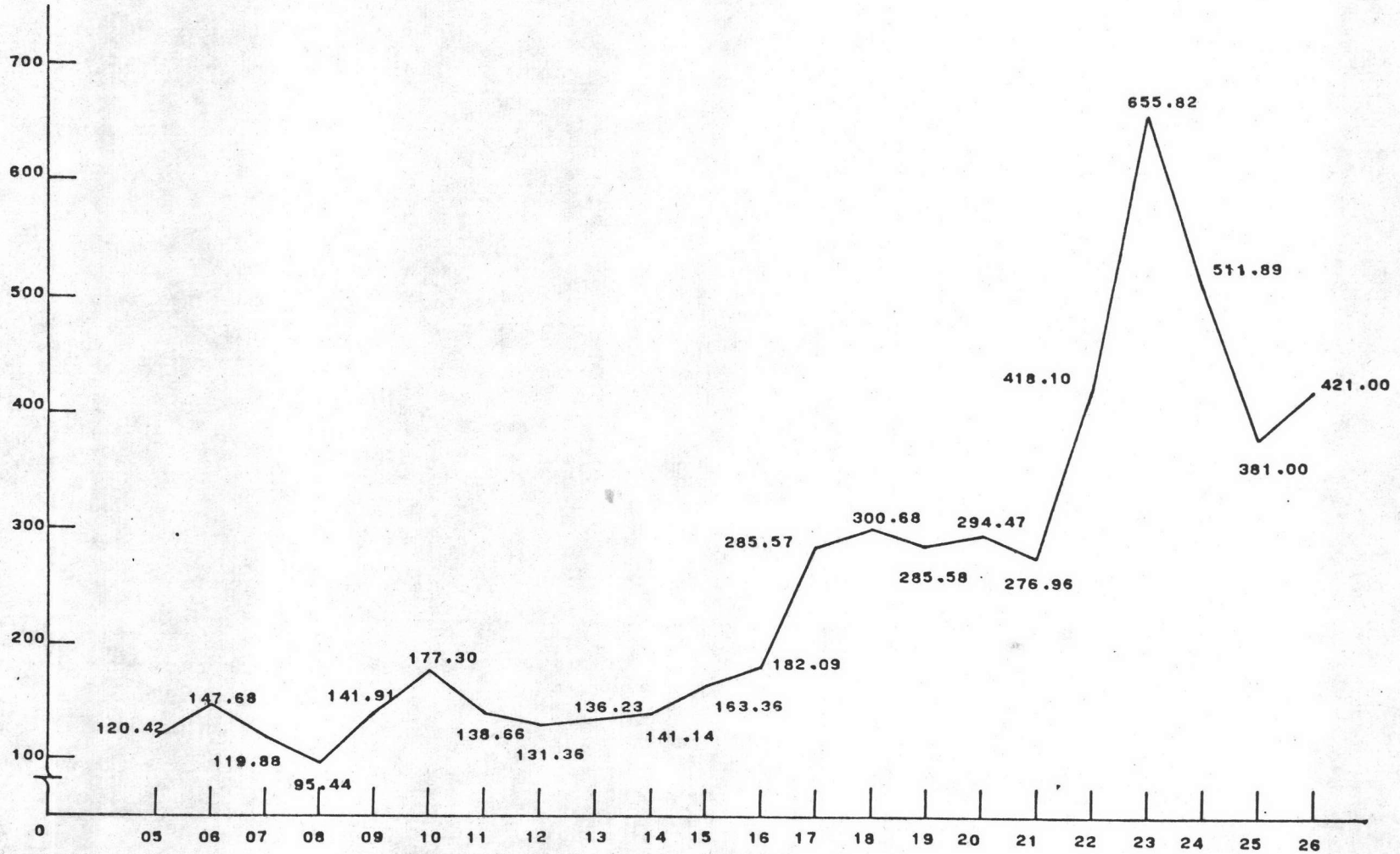
6. ให้มีตัวแทนชาวไร่อ้อยและเจ้าหน้าที่โรงงานน้ำตาลกระทำการชั่งน้ำหนักอ้อยร่วมกัน
7. จัดทำบัตรคิวสำหรับการส่งอ้อย เข้าโรงงาน เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพอ้อยและเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อย
8. โรงงานน้ำตาลยินยอมให้มีเจ้าหน้าที่จากผู้รับมอบหรือตัวแทนชาวไร่อ้อย เข้าตรวจ อ้อยและน้ำตาลในโรงงานได้
9. ในกรณีที่ชาวไร่อ้อยได้รับความช่วยเหลือ เงินบำรุงไร่ เงินกู้ หรือเงินอื่นใด เพิ่มเติมจากราคาอ้อยจากโรงงานน้ำตาลในปีใด ๆ ชาวไร่ตกลงยินยอมให้โรงงานน้ำตาลหัก เงินที่ได้รับนั้นพร้อมดอกเบี้ยจากค่าอ้อยในปีการผลิตถัดไป
10. กรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม หรือผู้ ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการ เป็นอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น และคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุด

3.5 การเคลื่อนไหวของราคาอ้อย

ระดับราคาอ้อยมีแนวโน้มสูงขึ้นติดต่อกันทุกปีนับตั้งแต่ปี 2513/14 - 2517/18 เนื่องจากรัฐบาลได้ประกันราคาอ้อยขั้นต่ำไว้ก่อนจะถึงฤดูกาลผลิตในแต่ละปี ในปี 2518/19 หลังจากที่รัฐบาลประกาศประกันราคาอ้อยแล้ว ปรากฏว่า ราคาน้ำตาลในตลาดโลกลดต่ำลงเป็น ลำดับ ทำให้รัฐบาลต้องพยุงราคาอ้อยโดยการจ่ายเงินชดเชยการผลิตให้แก่โรงงานน้ำตาลสำหรับ น้ำตาลที่บริโภคในประเทศเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 440 ล้านบาท สำหรับปี 2521/22 รัฐบาลได้ ประกาศราคารับซื้ออ้อยตันละ 280 บาท ทั้งนี้เนื่องจากราคาน้ำตาลในตลาดโลกตกต่ำมาก และ ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตน้ำตาล ราคาอ้อยจึงตกลงเล็กน้อย ในตอนปลายปีเกิดภาวะฝนแล้งทิ้งช่วง นานถึง 7 เดือน ส่งผลให้ปริมาณอ้อยที่คาดว่าจะผลิตได้ลดลง ขณะเดียวกันวงการค้ำน้ำตาลของ ตลาดโลกคาดว่าผลผลิตน้ำตาลจะลดลง ทำให้ราคาน้ำตาลสูงขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นในตอนต้นปี 2522/23 รัฐบาลได้กำหนดราคารับซื้ออ้อยตันละ 410 บาท แต่ผลจากการที่เกิดภาวะความแห้งแล้ง

แผนภาพที่ 3.5 ความเคลื่อนไหวของราคาอ้อยในปี 2505/06-2526/27

ราคาอ้อย
(บาท/ตัน)

ตามธรรมชาติ ทำให้ปริมาณอ้อยลดน้อยลงมากมีการแย่งกันรับซื้ออ้อย ทำให้ราคาอ้อยที่ซื้อขายกันสูงขึ้นถึงตันละ 450 - 480 บาท และยังส่งผลถึงราคาอ้อยในปีถัดไปด้วย กล่าวคือในปี 2523/24 รัฐบาลได้กำหนดราคาอ้อยตันละ 600 บาท ให้โรงงานน้ำตาลจ่ายเงินค่าอ้อยตันละ 600 บาท และรัฐบาลจะได้นำเงินค่าธรรมเนียมการส่งออกน้ำตาลทรายมาเพิ่มเติมให้อีกตันละ 50 บาท รวมเป็นราคาอ้อยตันละ 650 บาท ซึ่งนับ เป็นปีที่ชาวไร่อ้อยได้รับราคาอ้อยสูงสุดเป็นประวัติการณ์ ในปี 2524/25 สถานการณ์ของอุตสาหกรรมเข้าสู่ภาวะปกติ ราคาอ้อยเริ่มลดลงเหลือเพียงเฉลี่ยตันละ 512.72 บาท

ราคาอ้อยจะแตกต่างกันบ้าง เล็กน้อยทั้งสำหรับโรงงานน้ำตาลที่รับซื้ออ้อยตามน้ำหนัก และโรงงานน้ำตาลที่รับซื้ออ้อยตามความหวาน ทั้งนี้ เนื่องจากมีการหักเงินสำหรับเป็นค่าบำรุงสมาคม หรือกรณีที่อ้อยมีคุณภาพไม่ดี เช่น อ้อยสกปรก อ้อยยอดยาว หรือราคาต่ำกว่ามาตรฐานที่โรงงานกำหนด

ในปี 2525/26 เป็นปีที่เริ่มใช้วิธีการกำหนดราคาอ้อยโดยการแบ่งปันผลประโยชน์ ปรากฏว่าราคาอ้อยที่คำนวณได้ตันละ 381 บาท ซึ่งเป็นราคาอ้อยรวมกับเงินที่ถูกละทิ้งเพื่อใช้ในอุตสาหกรรม ส่วนในปี 2526/27 ราคาอ้อยที่คำนวณได้สูงขึ้นเป็นตันละ 421 บาท ดังข้อมูลตามตาราง 3.2

ตารางที่ 3.2 ราคาคอช ปริมาณคอช หมงหนักน้ำคาลคอลลอย 1 คับ และปริมาณน้ำคาลคอลลอย
ปี 2517/18 - 2526/27

	2517/18	2518/19	2519/20	2520/21	2521/22	2522/23	2523/24	2524/25	2525/26	2526/27
1. ราคาคอช(บาท/คับ)	285.57	300.68	285.58	294.47	279.96	418.10	655.82	511.79	381.00	421.00
2. ปริมาณคอชขาย(คับ)	13,413,442.27	15,099,066.55	25,094,452.90	18,941,208.68	20,244,328.37	12,612,472.20	18,651,651.88	10,263,796.72	23,916,343.73	23,087,052.20
3. หมงหนักน้ำคาลคอลลอย 1 คับ (กก.)	74.04	83.96	88.16	83.65	88.68	82.89	85.93	88.49	92.67 (3800.6)	95.89 (4400.7)
4. ปริมาณการหมงน้ำคาลคอลลอย(คับ)	511,337.4	480,073.8	617,876.8	548,559.1	514,819.8	519,251.6	602,353.2	689,543.8	825,333.2	773,664.4
5. ปริมาณการหมงน้ำคาลคอลลอย(คับ)	548,991.0	1,123,518.7	1,594,426.7	1,035,894.0	1,280,364.6	526,255.3	1,000,203.4	1,988,636.1	1,387,300.8	1,435,632.2
6. ปริมาณผลผลิตรวม(คับ)	1,060,328.4	1,603,592.5	2,212,303.5	1,584,453.1	1,795,184.4	1,045,506.9	1,602,646.6	2,678,179.9	2,212,634.0 (3,800.6)	2,209,296.6 (4,490.7)

หมายเหตุ ในวงเล็บคือน้ำคาลคอลลอย

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการคอชและน้ำคาลคอลลอย